

VERENIGING VOOR
KERKRENTMEESTERLIJK
BEHEER IN DE PKN

17e jaargang

nummer 7

Juli / augustus 2017

KERKBEHEER

*Kerk en recht
een dynamisch geheel*

*Bedrijfs hulpverlening
breng risico's in kaart met een
Risico Inventarisatie en - Evaluatie*

*Kerkbalans 2018
meer inkomsten is heel
realistisch*

van hoogevest architecten

bureau
voor architectuur
en restauratie

bureau voor
consultancy

bureau voor
architectuurhistorie
kariatiden

Links de Zuiderkerk in Enkhuizen met een nieuw ontworpen kerkcentrum. Rechts de Sint-Joriskerk in Amersfoort met nieuw ingebouwd meubel.

meer info op www.vanhoogevest.nl

Foto's Frank Hanswijk

kerkarchitect.nl

nieuwbouw | renovatie | uitbreiding | interieurontwerp

 vankootenarchitectuur

Uw digitaal kerkelijk bureau: SKG Collect!

Gemeenten en kerken die behoren tot de Protestantse Kerk in Nederland kunnen bij Stichting Kerkelijk Geldbeheer sparen, lenen en hun betalingsverkeer regelen. Bovendien biedt SKG Online u de mogelijkheid digitaal betalingen te verrichten. SKG werkt zonder winst oogmerk. Met gunstige rentepercentages en lage kosten voor betalingsverkeer.

Want ons motto is: *Geld van de kerk voor de kerk!*

www.skggouda.nl

KERKBEHEER

INHOUD

Voorzitterskolom Waarden-vol werken	5
Opinie Laat de klokken luiden	7
Kerk en recht een dynamisch geheel	8
VKB Partner Van Rijn Brandbeveiliging BV	12
Vraag van de kerkrentmeester Bedrijfs hulpverlening	15
Het kerkinterieur op de schop (2)	16
Actueel	18
VKB 'jong' Bart Bouter	19
Mercer/ Marsh VKB Awards 2017	20
Kalender voor kerkrentmeesters	21
Maandelijks cartoon	21
Kerkbalans 2018: meer inkomsten is heel realistisch	23
De meest inspirerende bijeenkomst over gebouwen in lange tijd	25
Agenda	26
Agenda Kerkbalans	26
Producten	26
In dienst van de kerk Hoofd kerkelijk bureau	27
Nieuws uit de provincies	28
Cursus kerkrentmeester: "Een goede basis"	31
Onderscheidingen van de VKB	32
PKN Onderscheidingen	33
De Orgelbank	35

Tempootje lager

De zomer, een veelal rustige periode (ook) voor kerkrentmeesters. Even geen of in ieder geval minder vergaderingen. Als werkgever blijven er natuurlijk wel altijd de lopende zaken. Predikanten, kerkelijk werkers en vrijwilligers moeten bijvoorbeeld door kunnen gaan met hun werkzaamheden.

De werkzaamheden bij de redactie van Kerkbeheer gaan ook door, alleen ligt het tempo iets lager dan normaal gesproken. Daarom is dit nummer een gecombineerd nummer van juli en augustus. De focus ligt op 'kerk en recht'. Pieter Oskam daagt ons uit om goed na te denken over de functie van recht. Wat zijn de onderliggende gedachten van regels en recht?

Bij recht denkt men ook al snel aan auteursrecht, dit onderwerp ontbreekt echter. Het oktober nummer van Kerkbeheer heeft namelijk als leitmotiv 'kerk en muziek'. Het onderwerp 'auteursrecht' komt volgens ons hier beter tot zijn recht. Deze uitgave kunt u rond 13 oktober verwachten.

Mariëtte van Ooijen
Eindredacteur

Colofon

Dagelijks bestuur VKB

Mr. P.A. de Lange, Piershil, voorzitter
Drs. C. de Raadt, Bodegraven, vice-voorzitter
W.G. Roseboom, Nieuwegein, secretaris en
2e penningmeester
Drs. H. van der Wal, Heino, 2e secretaris
Drs. H. van der Burg, Bedum,
penningmeester
Ir. B.P. de Wit RTD, Sprang-Capelle, lid
G. Koffeman, Oudewater, lid

Ereleden

D.G. Bijl en drs. G. van Soest

Redactie

J.M. Aarnoudse, hoofdredacteur,
M. van Ooijen, eindredacteur, A. van
Bergeijk, N.J.M. de Jong en E. van Rijssen

Redactieraad

W.G. Roseboom, voorzitter, J.C. Riemersma,
dr. M. van der Meulen en M. Nieboer

Centraal Bureau

Nicolaas Maessingel 271D,
3311 KS Dordrecht
E-mail: info@kerkrentmeester.nl
Tel. 078 - 639 36 66
Website: www.kerkrentmeester.nl

Postadres administratie en redactie

Postbus 176, 3300 AD Dordrecht

Abonnementen

Abonnementsprijs per jaar voor leden
van de VKB: 1 t/m 5 abonnementen
€ 25,- per abonnement; 6 t/m 10

abonnementen € 23,- per abonnement
en 11 en meer abonnementen € 21,-
per abonnement. Abonnementsprijs
voor niet-leden € 28,- per abonnement.
Deze prijzen zijn exclusief 6 pct.
BTW. ISSN 1568-8712
Abonnementen lopen per kalenderjaar.
Opzegging kan tot uiterlijk 4 weken vóór
de aflooptdatum

Oplage & druk

5.500 ex. © juli 2017
Verloop drukkerij

Foto omslag

Pieter Oskam

VKB - IN DIENST VAN DE KERK

De Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer in de Protestantse Kerk in Nederland (VKB) is op 1 januari 2005 opgericht. De Vereniging is de voortzetting van de Vereniging van Kerkvoogdijen in de Nederlandse Hervormde Kerk (VVK) en het Landelijk Verband van Commissies van Beheer in de Gereformeerde Kerken in Nederland (LVCB).

Leden van de VKB kunnen zijn: gemeenten, welke behoren tot de Protestantse Kerk in Nederland, te weten Protestantse Gemeenten, Hervormde Gemeenten, Gereformeerde Kerken en Evangelisch-Lutherse Gemeenten, of federaties van deze gemeenten.

Deze leden worden in de VKB uitsluitend vertegenwoordigd door het college van kerkrentmeesters. Het ledenbestand van de VKB omvat ruim 93 % van alle bij de Protestantse Kerk aangesloten plaatselijke gemeenten.

De Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer is een zelfstandige organisatie. Zij werkt wel ten dienste van de Kerk, maar neemt een onafhankelijke positie in ten opzichte van de Protestantse Kerk in Nederland.

Het doel van de VKB is drieërlei:

- belangenbehartiging voor de leden door deelname aan onderhandelingen over arbeidsvoorwaarden binnen de kerk (voor medewerkers en predikanten), door participatie in organen en organisaties die van belang zijn voor kerkbeheer en door een rol te spelen in de beïnvloeding van ontwikkelingen binnen de kerk, zodat overal waar beleid gemaakt wordt voor of in de kerk het kerkrentmeesterlijk perspectief meespeelt;

- optreden als service instituut door het aanbieden van diensten die aansluiten op de behoeften van de leden;

- optreden als kennisinstituut door middel van deskundigheidsbevordering en het verzamelen, ontsluiten en ter beschikking stellen van informatie die voor colleges van kerkrentmeesters van belang is.

Inrichten van Kerken |
Bij restauratie, renovatie
en nieuwbouw

Dorpskerk Bathmen
www.pimvandijkdesigns.nl | tel: 0575-528803

 Lakerveld
ingenieurs- & architectuurbureau

Periodiek Instandhoudingsplan - Restauratieplan - Renovatieplan - Herbestemming - Transformatie

Interieurplan - Bouwhistorisch onderzoek - Cultuurhistorisch onderzoek - Bouwkundige opname

Noordzijde 95¹ | 4225 PL Noordeloos | 0183-582600
info@lakerveld-noordeloos.nl | www.lakerveld-noordeloos.nl

Waarden-vol werken

De medewerkers van het VKB bureau hebben het afgelopen voorjaar met elkaar gepraat over de waarden van waaruit zij hun werk willen doen. Zij zien zichzelf graag als een bureau ten dienste van de kerkrentmeesters van onze kerk in het land en ten dienste van de VKB als vereniging. En zo is het maar net. Zij hebben hun bevindingen neergelegd in een kort document, dat leest als een prachtige intentieverklaring. Het luistert naar de titel: 'VKB-bureau, waarden-vol werken'.

Wij kregen het als bestuur in onze mei vergaderingen (dagelijks bestuur en hoofdbestuur) ter tafel en waren er blij mee. Het weerspiegelt wat we als VKB willen zijn: een goede gesprekspartner, dienstverlener en kenniscentrum voor ieder die met vraagstukken van kerkbeheer te maken krijgt. Het is opgebouwd aan de hand van drie kernwoorden. Die zijn: betrokkenheid – samenwerking – professionaliteit. Op de achterkant van de folder is er (met een knipoog naar onze bijbelse achtergrond) een samenvatting te vinden in de vorm van 'tien geboden' en 'samenvatting van de wet'. U kunt het hele document lezen, als u dat wilt, op de site van de VKB bij de informatie over het bureau (<http://kerkrentmeester.nl/bureau-en-dienstverlening/vkb-bureau>).

Graag citeer ik enkele passages. "Inhoudelijke betrokkenheid is bepalend voor de kwaliteit van ons werk. We schatten altijd een concrete situatie, een VKB-lid, een bestuurs- of commissielid, een collega, een individuele kerkrentmeester of een externe relatie op waarde en geven volledige aandacht." "In de kern wordt onze houding bepaald door interesse, service en empathie. Wij willen graag meedenken en willen graag leren van de vragen en de oplossingen die anderen aandragen".

"Wij zijn altijd op zoek naar het gezamenlijke belang, als wij werken voor anderen of als wij samenwerken met anderen. Wij tonen respect voor de persoonlijke opvattingen, posities en emoties van de ander. Wij zijn trouw aan onszelf, maar zijn ook in staat compromissen te sluiten. Ook wanneer belangen niet lijken samen te vallen of zelfs

tegengesteld lijken te zijn, blijven wij samen met de mensen met wie en voor wie wij werken zoeken naar de beste oplossingen." "Samenwerking is gebaseerd op gelijkwaardige uitwisseling van ideeën en argumenten en op een open vorm van communiceren".

"Elke medewerker is overtuigd van de zin van het werk dat hij/zij doet en de bijdrage die hij/zij levert aan het geheel. Hij/zij staat borg voor de kwaliteit van het eigen werk. Werkend in een klein team zijn we tegelijk van meerdere markten thuis. Onze professionaliteit zit niet per se in een specialistische deskundigheid, maar vooral in een kundige en bekwame werkhouding. Onze professionaliteit houdt in dat we doelmatig en doelgericht én met kennis van zaken onze taken verrichten." "We zorgen dat ons handelen voor de ander met en voor wie wij werken, inzichtelijk is. Wij zijn transparant over onze manier van doen en kunnen van ons handelen verantwoording afleggen, wanneer dat nodig is. Het resultaat waarnaar wij streven is, dat de ander met en voor wie wij werken, tevreden is over de uitvoering van onze taak, over onze bijdrage aan het geheel of over onze wijze van dienstverlening".

U ziet, de lat ligt hoog. Wij zijn blij dat ons bureau op deze manier waarden-vol wil werken. Ten dienste van onze kerkrentmeesters, ten dienste van de kerk.

KerkSupport

Niet alles gaat van een leien dakje

Sterker nog, het monumentale leien dakje kan ineens een zware last worden. Wat als uw kerk niet meer in staat is om het gebouw te bekostigen? Welke mogelijkheden zijn er nog?

Daarom bestaat KerkSupport
Wij helpen en ondersteunen uw gemeente om te komen tot een beleid waarbij de (financiële) continuïteit meer geborgd wordt. Samen bouwen we aan uw gemeente.

Perspectief op een vitale gemeente

KKG Adviseurs T (033) 467 10 10 | www.kerksupport.nl

KERKORGELBOUWERS

J.L. VAN DEN HEUVEL

vdheugel.orgelbouw@wxs.nl <http://vandenheugel-orgelbouw.nl>

Amstelwijkweg 44, 3316 BB DORDRECHT Tel. 078 6 17 95 40

Schaapsound is de leverancier voor spraak- en muzikinstallaties, liturgieprojectie en HD KerkTV

Adriaen Janskerk Rotterdam-IJsselmonde

schaapsound

Zwolle
038-7851977

Ridderkerk
0180-414600

Roermond
0475-336969

www.schaapsound.nl
info@schaapsound.nl

Laat de klokken luiden

Tekst Jos Aarnoudse

Aardenwerken klokjes vinden hun oorsprong in China. Later werden metalen luidklokjes gegoten. Ook werden ze steeds groter. Luidklokken zijn evenals klankschalen of gongs gebruikt om aandacht te vragen, om iets opmerkelijks aan te duiden. In Europa is de introductie van luidklokken verbonden met de bouw van eigen lokaliteiten voor de liturgische bijeenkomsten van christenen, zeg maar met de bouw van kerkgebouwen. De klok wordt geluid op zondag, omdat die gevierd wordt als klein Pasen. Het is de 'dag des Heren', de dag dat Jezus opstond uit het graf. Ook wordt de klok geluid bij een uitvaart. Omdat de kerk belijdt: wij geloven het eeuwige leven. Er is een verwachting over de grens van de dood heen. Ook wordt de klok geluid als in de kerk het Onze Vader wordt gebeden. Dan wordt gebeden: uw Koninkrijk kome. De luidklok is als de Joodse sjofar: de aankondiger van de nieuwe tijd, die God zal laten aanbreken. Echter: ook werden de klokken die hingen in de enige torens in stad of dorp geluid om alarm te slaan.

Inmiddels is er het onbegrip gegroeid rond het luiden van kerkklokken. De alarmfunctie is overbodig geworden. En: "kunnen die kerkmensen niet op een andere manier hun kerkdiensten aankondigen, via een kerkdienst-alert-app of iets dergelijks. Dan hoeven wij zondagmorgen niet wreed uit onze ochtendslaap gehaald te worden."

Dit jaar werd de aanvang van de campagne Kerkbalans ingeluid met klokgelui. Toen dat bekend werd, kwam er een stroom negatieve reacties op gang op de sociale media. Veel vergelijkingen werden gemaakt met de gebedsoproepen vanaf een moskeetoren, en: "Dat willen

we ook niet". Dus: gelijke monniken, gelijke kappen. Laat dan die klokken ook zwijgen. Hoeveel mensen gaan er nu eigenlijk nog naar de kerk? Het luiden van klokken is achterhaald. Ook uit eigen achterban kwam het signaal: we moeten terughoudend zijn met het bij allerhande gelegenheden luiden van de klokken. Anders devalueer je het eigenlijke gebruik. Daarnaast: probeer ergernis bij niet- of anders-gelovende te voorkomen.

Wat vindt u? Horen klokken nu eenmaal bij een kerk, en zou elke kerk er minstens één moeten hebben? Plus: klokgelui hoort bij ons cultureel erfgoed. Dus geen beperkingen s.v.p.! Of toch stoppen of beperken, ter wille van de lieve vrede, als omwonenden zich er aan storen bijvoorbeeld?

Stelling van de maand

Heeft u een mening, wilt u erop reageren? Ga naar de VKB website (www.kerckrentmeester.nl) en wel via de home-pagina naar de tegel 'Forum en opinie' en laat daar uw opmerkingen achter en doe mee aan de poll. In het volgende nummer van Kerkbeheer schrijven we nog weer iets over dit onderwerp naar aanleiding van de reacties en poneren we een nieuwe vraagstelling van de maand.

De stelling:

Elke kerk dient minstens één kerkklok te hebben die zonder beperkingen geluid moet kunnen worden.

Kerk en recht een dynamisch geheel

Tekst Jos Aarnoudse **Beeld** Pieter Oskam

Op het spoor van Pieter Oskam werd ik gezet door ons bestuurslid Gert Koffeman. Koffeman is binnen het dagelijks bestuur portefeuillehouder voor het beleidsterrein 'mensen'. Dat wil zeggen dat hij vanuit de VKB o.a. betrokken is bij het georganiseerd overleg over arbeidsvoorwaarden voor werkers in de kerk en predikanten. Hij onderhoudt ook contacten met organisaties als de Kostenbond, de Vereniging van Kerkelijk Werkers (VKW) en de Bond van Nederlandse Predikanten (BNP). Zo bezocht hij een studiedag over 'kerk en recht' belegd door de VKW (inmiddels onderdeel van het CNV). De keynote spreker daar was Pieter Oskam. Koffeman was erg enthousiast over zijn inbreng en benadering. Toen Koffeman hoorde dat we als redactie aandacht wilden besteden aan 'kerk en recht', stimuleerde hij ons 'iets te doen met die Pieter'. Het werd een interview.

Theologie en recht

Pieter Oskam beweegt zich op het terrein van de theologie en het recht. Hij onderzocht 'de juridische competenties van kerkelijk werkers'. Op die manier kwam hij in contact met de VKW. Nu is de éne afstudeer-thesis de andere nog niet, maar die van Oskam was voor de VKW aanleiding hem te vragen de studiedag over 'kerk en recht' mee in te vullen. En ik begrijp dat wel. Want ik ontmoet een jonge denker, die niet alleen in zijn hoofd zijn zaken goed op orde heeft, maar die ook in staat is er inzichtelijk en inspirerend over te spreken. Op het moment dat ik hem spreek, vervolgt Pieter nog zijn juridische studies en werkt hij als adviseur en coach in de financiële en diaconale zorgverlening. "Wat heb je daar op die studiedag gedaan, dat je ons bestuurslid Koffeman zo enthousiast maakte?"

Recht vaak geassocieerd met gedoe

Oskam: "Uiteraard weet ik niet wat jullie bestuurslid Koffeman zo in het bijzonder aanspreekt, ik kan alleen maar vertellen wat daar naar voren is gekomen. Iedereen in de kerk weet wel ergens, dat er een kerkorde bestaat, en regelingen, en heeft wel eens gehoord van kerkrecht.

Maar over het algemeen wordt 'recht' al gauw geassocieerd met twee zaken: 'regels-regels-regels' en: 'gedoe'. Dus met formele zaken en met conflicten. Dat zijn over het algemeen al niet de meest populaire dingen om je mee bezig te houden, laat staan in de kerk voor pastores, kerkelijk werkers, ambtsdragers. Die willen het over 'de inhoud' hebben, 'met mensen omgaan' of 'mensen helpen', en liefst niet te veel bekneld door regels of geconfronteerd met conflicten. Als het al zo hoog oploopt, moeten dat juristen of kerkrechtmensen maar uitzoeken. Vaak hoor ik: 'daar heb ik niks mee, maar ik wil er ook niks mee hebben ook'. Dat is jammer en volgens mij ook niet goed", aldus Oskam. Hij vervolgt: "Ik denk dat de gemiddelde kerkrentmeester ook niet meteen warm loopt voor het onderwerp 'juridische zaken' en ook de neiging heeft te denken: 'gedoe'. Ik begrijp dat ook wel. Het is ook vaak gedoe, maar dat gedoe is er nu eenmaal, overal waar wordt samengeleefd en wordt samengewerkt, en dan is het goed om zicht te hebben op de functie van recht. Dan moet je zelf ook een beetje snappen waar het voor is en wat je er wel en niet van kunt verwachten. Het recht is er immers om vreedzaam samenleven te faciliteren, en om conflicten of belangentegenstellingen zo vreedzaam mogelijk op te lossen. Niet meer en niet minder."

"Die willen het over 'de inhoud' hebben, 'met mensen omgaan' of 'mensen helpen', en liefst niet te veel bekneld door regels of geconfronteerd met conflicten."

Je hebt er op allerlei manier mee te maken

"Je hebt er als kerk en als werkers in de kerk gewoon op allerlei manier mee te maken. En wel op verschillende niveau's. Als het gaat om wat ik 'micro' noem, denk ik toch aan het kerkrecht en de plaatselijke regelingen die je in

*“Kerkrentmeesters zijn vrijwilligers die gaan en komen,
met diverse kwaliteiten.
Dat gaat op HRM gebied soms uitstekend,
maar soms ook helemaal niet.”*

de eigen gemeente treft, maar ook aan regels van burgerlijke gemeenten en de overheid. In allerlei concrete handelingen, ook die je als kerkrentmeesters hebt te doen, stuit je daar op. Het meeste wat we doen is routine, maar juist als er eens iets opduikt dat anders is, komt de vraag boven: mag dat wel, zijn daar regels voor, wie is daartoe bevoegd? Maar ook wat we routine vinden, denk bijvoorbeeld aan de geheimhoudingsplicht voor ambtsdragers, of andere kerkelijke werkers aan wie we dat vragen: je moet daar af en toe in een kerkenraad eens bij stilstaan: wat betekent dat eigenlijk, ook in juridisch opzicht, hoe gaan we daar nu feitelijk mee om?”

Er ligt altijd oorspronkelijk een idee onder

“Heel veel van die bepalingen, of richtlijnen of regelingen zijn getroffen om onenigheid of onduidelijkheid te voorkomen of om bepaalde zaken te beschermen. Ondertussen kunnen het er zoveel zijn, of kan het zo ondoorzichtig zijn, dat de ratio erachter voor ons onzichtbaar is geworden. Ik vind het van belang dat ‘gebruikers van het recht’ ook steeds proberen te achterhalen en voor zich zelf overdenken, welk ideeën onder bepaalde regels liggen. Er is altijd een onderliggend idee. Klopt dat nog, past dat in de situatie waarin het moet worden toegepast? Dat wil niet zeggen, dat je dan zelf maar even het kunt aanpassen, als je denkt dat het wringt, maar dan moet je het wel aan de orde stellen. Heel vaak groeit de acceptatie van regels, richtlijnen en standaarden, als duidelijk wordt hoe ze zijn ontstaan en welk idee er onder lag en ligt. Tegelijk: in ons land hebben we wel bij elk ‘gaatje’ in de praktijk de neiging om dan voor alle mogelijke situaties weer zaken te ‘regelen’, waardoor het maar aanjingt met de regelingen. Regelmatig de stofkam erdoor, lijkt me prima. Maar dat begint wel bij het feit dat we er zelf naar kijken. Het helpt niet om er met een boog omheen te lopen of – zo lang het goed gaat – de regels maar te laten voor wat ze zijn.” Ik concludeer: een regelmatig *aggiornamento* hoort bij een levende omgang met het recht, ook het kerkrecht. Oskam beaamt dat.

De context waarin je werkt vormgeven

Oskam: “Een tweede niveau noem ik het ‘meso-niveau’.

Dat is context vanwaaruit en waarbinnen je werkt. Daar heb je ook invloed op en je hebt er mee te maken. Nu bedoel ik niet: waar stuit ik op als ik een concrete handeling moet doen, maar hoe hebben we eigenlijk dingen geregeld en waarom? Ik denk bijvoorbeeld aan de arbeidsvoorwaarden, het terrein dus van jullie bestuurslid Koffeman. Maar ook aan functioneringsgesprekken of jaargesprekken in de kerk met medewerkers, kerkelijk werkers en predikanten. Neem nu de kerkelijk werkers: voor hen is dat een hybride situatie. Inhoudelijk wordt hun werk bepaald door de gehele kerkenraad, of als zij werkzaam zijn op een deelterrein zoals diaconaat of jeugdwerk wellicht door een deel van de kerkenraad of een commissie. Maar arbeidsrechtelijk is het college van kerkrentmeesters de werkgever. Dus die speelt een rol in de beoordeling van het functioneren.

Ondertussen zijn kerkrentmeesters vrijwilligers die gaan en komen, met diverse kwaliteiten. Dat gaat op HRM gebied soms uitstekend, maar soms ook helemaal niet. Volgens mij heb je in de kerk een gezamenlijke verantwoordelijkheid om juist op deze terreinen gedoe voor te zijn, en daar is het recht voor. Zorg dat je het goed regelt, maar ook goed in de praktijk brengt. Dat je op de hoogte bent, of je op de hoogte laat brengen door bijvoorbeeld zo’n bureau als jullie van de VKB hebben, of via beroepsgroepen als de VKW en de BNP of de kosterbond, wat wel en niet goed werkgeverschap is en hoe je dat goed kunt toepassen. En dat je met elkaar in gesprek blijft over de onderliggende gedachte van regels en recht.”

‘God is geen God van wanorde, maar van vrede’

Ik luister aandachtig en dat kost geen moeite, want Pieter weet zijn verhaal goed te brengen. Maar in een mensenhoofd kan veel tegelijk, dus onwillekeurig gaan mijn gedachten terug naar het ‘kerkrecht’ dat ik ooit kreeg toegediend. Zelfs gezichten als die van de christelijk-gereformeerde professor Van ‘t Spijker en onze eigen protestantse professor Koffeman (inderdaad familie van) komen boven drijven. Maar ook het mantra van eertijds, ontleend aan de apostel Paulus: ‘want God is niet een God

“Recht is geen doel op zich, maar draagt bij aan de manier waarop we als verantwoordelijke mensen met elkaar omgaan”

van wanorde, maar van vrede’ (1 Korintiërs 14: 33). Deze laatste haal ik aan. Oskam beaamt: daar gaat het om. Hij zegt: “Recht is geen doel op zich, maar draagt bij aan de manier waarop we als verantwoordelijke mensen met elkaar omgaan.”

Daarmee komt hij meteen bij zijn macro-niveau: “Het gaat uiteindelijk bij recht om grote thema’s die de kerk maar ook de hele samenleving aangaan. God is in de Bijbel een God van recht en gerechtigheid. Door privatisering van religie en de radicale scheiding van kerk en staat die we in ons land toepassen, lijkt het wel alsof het nauwelijks nog een thema is, en beperkt blijft tot wat lobbywerk. Maar thema’s als rechtstatelijkheid, vrijheid van godsdienst, sociale rechtvaardigheid: zeker, hoe geef je er vorm aan, om er in de kerk en vanuit de kerk mee bezig te zijn, maar het moet wel mijns inziens. Ik snap dat er alle reden is om niet hoog van de toren te blazen als kerk. Eigen pluriformiteit speelt een rol, bescheidenere omvang speelt een rol, hypotheken vanuit het verleden spelen een rol, maar ik zie ook dat een jongere generatie daarin misschien toch ook weer wat zelfbewuster en onbevangener vanuit eigen roots en traditie durft stelling te nemen. Hoe dan ook: hoe doordenken we het thema: recht doen aan mensen. Als je een missionaire kerk wil zijn, komt het er op aan het in eigen huis goed op orde te hebben.”

De wereldlijke rechter

We bespreken aan de hand daarvan nog wat deelthema’s. Wat vind Oskam van het apostolisch vermaan om niet naar een wereldlijke rechter toe te stappen als gelovige? Oskam: “Ik versta dat zo, dat je zo’n tekst niet moet gebruiken om kerkleden te disciplineren (je mag geen aangifte doen bijvoorbeeld, we lossen het intern wel op), maar dat hij wil zeggen: het zou niet nodig moeten zijn. Dat wil zeggen: als het intern opgelost wordt (in de echte zin van het woord) heb je dat disciplineren niet meer nodig. Tegelijk geldt in ons land: een religieuze organisatie mag een eigen oordeel hebben over de gedragingen van haar leden, maar de enige ‘sanctie’ is uitsluiting. In strafrechtelijke zin, zul je altijd de overheid moeten inschakelen. Dus als er sprake is geweest van misbruik, mishandeling of fraude, zijn beide van belang. Zowel de kerkelijke afhandeling als de strafrechtelijke vervolging. Daarbij moet je wel het verschillende doel van het wereldlijke en het kerkelijke recht begrijpen.”

“Maar wat nu als het botst? Onze overheid zegt: slaan in de opvoeding is een misdrijf, of als je je kerk verhuurt mag je niet discrimineren, en jij denkt daar als kerk of als dominee een beetje anders over, wat dan?”, breng ik naar voren. Oskam: “Het moet wel ver gaan voordat je in de burgerlijke ongehoorzaamheid terecht moet willen komen. Het zijn uitzonderlijke situaties. Toch is het

van belang erover na te denken. Denk aan bijvoorbeeld de tendens om beleid te maken dat alle vrijwilligers die met kinderen en/of jongeren werken een VOG-verklaring moeten hebben, hoe verhoudt zich dat met de noties van vergeving en een nieuw begin in de kerk?”.

Hij vervolgt “Tegelijk kan wel degelijk een kerk door de wereldlijke rechter op de vingers getikt worden. Is dat inmenging en in strijd met de scheiding kerk en staat? Ik ken een geval, waar de rechter feitelijk toetst of er onrechtmatig wordt gehandeld, als een kerk zich bijvoorbeeld niet houdt aan eigen regels en procedures. Ook is het van belang dat die regels en procedures (een kerk wordt geregeerd krachtens haar eigen statuut) formeel in lijn zijn met algemene rechtsregels, zoals mogelijkheid van beroep, redelijke termijnen van behandeling en dergelijke.”

Juridisering als gevaar

Nog een puntje snijd ik aan: “Maar kan het niet wringen met dat recht, is er geen sprake van een over-juridisering? Dat alles maar met rechtszaken moet worden uitgevochten, of dat er een juridisering in de regelgeving plaatsvindt, die toch niet strookt met de morele intuïtie van mensen, ik denk aan een recente uitspraak dat een uitgever gelijk krijgt dat de bij hem gepubliceerde wetenschappelijke artikelen niet vrij op internet mogen circuleren. De journalist die het beschrijft vraagt zich af of dit geen Pyrrhusoverwinning zal blijken te zijn, omdat het publieke sentiment een andere kant op gaat.” Oskam: “De wereld verandert: vroeger waren die uitgeverij heel belangrijk in de ontsluiting van wetenschappelijke kennis, nu verdwijnt dat door internet. Ook rond privacy, auteursrechten veranderen zaken door de komst van internet. Dat vraagt nieuwe doordenking. Ondertussen zijn wel de regels zoals ze zijn en kost het tijd om ze aan de orde te stellen. Dat geldt voor ons democratisch politieke bestel, maar dat geldt ook voor de kerk. Je ziet dat ‘kerk en recht’ een boeiend, relevant, maar ook een dynamisch geheel is. We moeten erover blijven nadenken. We moeten er over met elkaar in gesprek blijven. Het gaat niet aan onze deur voorbij.”

Na een leuke middag in Zeist, trek ik vol gedachten en inspiratie weer naar Dordrecht. Mooi dat er een jonge generatie klaar staat en er zin in heeft. Ik snap die Koffeman wel.

► Van Rijn Brandbeveiliging BV

Tekst en beeld Van Rijn Brandbeveiliging BV

Sinds mei 2017 is Van Rijn Brandbeveiliging partner van de VKB. Eind vorig jaar is vanuit de provinciale afdeling Zeeland besloten om een pilotproject te organiseren. Het doel hiervan was om te vernemen in hoeverre en op welke wijze de leden in het land op het gebied van veiligheid hun zaken hebben geregeld. Inmiddels zijn de uitkomsten van deze pilot bekend.

Wie is Van Rijn Brandbeveiliging?

De onderneming is in 2005 overgenomen door Cor Ridderhof en telde destijds drie medewerkers. Inmiddels telt het familiebedrijf 28 medewerkers waarvan veertien onderhoudskundigen. Sinds 2013 heeft de organisatie een nieuw pand gebouwd wat inzetbaar is als opleidingscentrum. Dit is gevestigd in Tholen. "Van Rijn heeft nooit actief acquisitie gevoerd en toch stromen de orders en nieuwe klanten binnen. Blijkbaar doen we iets goed, ontzorgen wij de klant op de juiste wijze" vertelt de eigenaar. "Mond tot mond reclame is waar we op inzetten en dat werkt."

Daarom wordt het bedrijfspand binnenkort uitgebreid: er komt meer ruimte boven het bestaande bedrijfspand. Ridderhof: "Dit is bijvoorbeeld voor de cursussen die worden gegeven, we gaan van vijf naar acht oefenruimtes en twee leslokalen. We kunnen hierdoor onze cursisten nog meer scenario's aanbieden. Het maken van een RI&E (Risiko Inventarisatie en -Evaluatie), tot en met het ontwerpen van een ontruimingsplan en plattegronden, behoort tot de mogelijkheden. Dit alles verzorgt het team van de binnendienst. De buitendienst is dagelijks op pad met één van de twintig voertuigen, die door heel het land rijden om inspecties uit te voeren aan brandblussers, slanghaspels, nood- en vluchtwegverlichting, verbandmiddelen en AED's. Recent zijn we op verzoek van diverse klanten begonnen met het keuren van keerkleppen, trappen, ladders en steigers en elektrische gereedschappen conform NEN 3140. De organisatie heeft in de afgelopen jaren een duurzame zakelijke relatie met een aantal grote gebouwenbeheerders (Veolia, Van Dorp Installaties, Dophou, enz.) opgebouwd, die inmiddels weten dat de slogan,

"we zeggen wat we doen en we doen wat we zeggen" ook nagekomen wordt. Van Rijn is in een korte tijd uitgegroeid tot een volwassen organisatie die de aspecten transparantie en kwaliteit hoog in het vaandel heeft staan."

Kwaliteit

Het bedrijf heeft een eigen coördinator/interne auditor die wekelijks steekproeven uitvoert op de meest recent uitgevoerde werkzaamheden. Hierdoor wordt de kwaliteit van het geleverde onderhoudswerk gewaarborgd. Alle onderhoudskundigen zijn REOB (de Regeling voor de Erkenning van Onderhoudsbedrijven Kleine Blusmiddelen) gecertificeerd. In het bouwbesluit wordt gesteld dat kleine blusmiddelen en brandslanghaspels onderhouden dienen te worden volgens de geldende NEN normen.

*Uitkomst van de pilot:
van de tien kerken heeft één
kerk een eigen RI&E!*

Van Rijn Veiligheidsopleidingen heeft een eigen opleidingscentrum dat gevestigd is in Tholen. Meerdere keren per week dragen enthousiaste, gemotiveerde instructeurs hun kennis en ervaring over aan de cursisten tijdens cursussen, zoals BHV/(kinder-)EHBO/VCA/ontruimingsoefeningen in het eigen trainingscentrum of elders in het land. De gecertificeerde instructeurs verzorgen tevens cursussen en ontruimingsoefeningen bij de klant op locatie (incompany).

Cor, Carmen, Willie en Niek Ridderhof

Van Rijn is ISO 9001 gecertificeerd. Dit houdt in dat het kwaliteitsbeleid op papier staat. Tevens is het beleid van deze organisatie bekend bij al de medewerkers. Door dit certificaat hebben zowel de klanten als leveranciers de zekerheid dat Van Rijn voldoet aan een vooraf gestelde en gestructureerde manier van kwaliteitsmanagement. Het bedrijf is daarnaast VCA één ster gecertificeerd. Wanneer een opdrachtgever een opdracht aan Van Rijn verstrekt, mag hij er vanuit gaan dat het werk zodanig wordt uitgevoerd dat veiligheid, gezondheid en milieu niet in gevaar komen.

Uitkomst pilot Provinciale afdeling Zeeland

Naar aanleiding van de pilot in de regio Zeeland zijn er een tiental kerken bezocht. De zaken die hieruit naar voren komen hebben veel met elkaar te maken. Van de tien kerken heeft één kerk een eigen RI&E. Het is zaak dat daar waar géén RI&E aanwezig is dit als eerste wordt uitgevoerd. Alle risico's worden dan direct in kaart gebracht, waardoor hierop beleid kan worden gemaakt. Tevens kan er dan een tijdsplan gemaakt worden, zodat de meest risicovolle zaken als eerste kunnen worden aangepakt. Dit wordt vertaald in een zogeheten Plan van Aanpak.

Hiernaast volgt een samenvatting van geconstateerde knelpunten:

1. Bij veel kerken is de projectering nood- en vluchtwegverlichting niet of nauwelijks op orde.
2. Er zijn veel foute pictogrammen gebruikt en soms zijn er veel meer armaturen geplaatst dan nodig is.
3. Het onderhoud van de nood- en vluchtweg installatie wordt niet altijd uitgevoerd en geregistreerd.

4. Aansluiting van de nood- en vluchtwegverlichting zijn niet altijd conform NEN 3140.
5. Blusmiddelen worden over het algemeen wel gecontroleerd maar helaas vaak (veel) te duur aangeschaft.
6. Verkeerde blusmiddelen zijn geadviseerd. Denk bijvoorbeeld aan poederblussers bij kerkorgels, er wordt geen rekening gehouden met nevenschade en waarschijnlijke totale vernietiging van het kerkorgel bij eventueel gebruik van de blussers.
7. Verbandmiddelen worden niet gecontroleerd en zijn daarom jaren (!) over de datum.
8. De BHV organisatie bestaat niet / is nauwelijks bekend met oefenen.
9. Ontruimingsoefeningen worden niet gehouden en de uitvoering hiervan staat 9 van de 10 keer niet op papier.
10. Ontruimingsplattegronden vaak niet aanwezig of ze zijn niet conform geldende NEN norm.
11. Uitgangen zijn geheel of gedeeltelijk geblokkeerd of het is niet duidelijk welke de nooduitgang is.
12. CV ruimtes en in-/ uitgangen zijn vol gezet met spullen die er niet horen, waardoor bij een calamiteit de CV installatie niet of nauwelijks bereikbaar is.
13. Daar waar speciale hulpmiddelen aanwezig zijn, dienen ook mensen te zijn die hiervoor zijn opgeleid. Te denken valt aan evacuatiemiddelen en steigers of hoogwerkers.

Conclusie

Uit het bovenstaande kan worden geconcludeerd dat er nog veel zaken te verbeteren zijn. Gezien de verantwoordelijkheid om te allen tijde een veilige situ- ►

Een impressie van de nieuwbouw

atie voor medewerkers, vrijwilligers en bezoekers (denk ook aan de verhuur van zalen) te hebben, zal er bewustwording bij alle verantwoordelijken moeten worden gecreëerd.

Ter aanbeveling

Aan te bevelen is om een branche RI&E in te voeren voor alle kerken (omdat deze er al is zullen we die kunnen gaan gebruiken en verder optimaliseren). Elke gemeente kan het beste met een branche RI&E starten om een reëel beeld te krijgen van de risico's binnen de kerken en andere gebouwen. Door middel van het uitvoeren van een RI&E komen vanzelf alle zaken naar boven waar kerken wel of niet actie op moeten ondernemen. Op die manier begint een kerk bij de basis, waardoor er door adviezen gemakkelijk zaken opgepakt kunnen worden.

Van Rijn heeft besloten de landelijke tarieven voor de VKB te berekenen. Voor scherpe tarieven kunnen colleges als VKB-lid gebruik maken van de producten en diensten van Van Rijn Brandbeveiliging.

► www.vanrijnbrandbeveiliging.nl

VKB Partners

Eind 2016 besloot het hoofdbestuur van de VKB om een netwerk te starten waarin deskundige organisaties en personen een belangrijke rol spelen. Steeds vaker doen kerkrentmeesters een beroep op hulp 'van buitenaf'. Niet alleen ingewikkelde materie, maar ook tijdgebrek speelt veel kerkrentmeesters parten. Deskundige organisaties en personen die deel uitmaken van het netwerk zijn vanaf nu te vinden op de site van de VKB.

Partners zijn bedrijven of organisaties die producten en/of diensten aanbieden op het terrein van kerkbeheer. De VKB hoopt met het netwerk van partners en adviseurs kerkrentmeesters effectief te ondersteunen in hun werkzaamheden.

In elk nummer van Kerkbeheer laten wij u kennis maken met een van onze partners. Voor een overzicht van de VKB partners kunt u kijken op: www.kerkrentmeester.nl/partners-en-adviseurs/lijt-partners-en-adviseurs

Bedrijfshulpverlening (BHV)

Tekst Nico de Jong

Regelmatig bereiken ons vragen met betrekking tot de verplichting ten aanzien BHV in de kerk. Een recent onderzoek onder de leden in Zuid-Holland en Zeeland laat zien dat er nogal wat onwetendheid is op dit gebied.

De verplichting tot het inzetten van BHV-ers komt voort uit de ARBO-wet, waar werkgevers ten behoeve van hun werknemers maatregelen moeten treffen ten aanzien van eerste hulp bij ongevallen; het bestrijden van brand en het beperken van de gevolgen van ongevallen; alarmering en ontruiming; communicatie en verbindingen met externe hulpdiensten. Nu zal het in veel kerkelijke gemeen-

gesteld is met de veiligheid en waar er nog verbeterpunten nodig zijn.

Uit het eerder genoemd onderzoek blijkt dat veel kerkelijke gemeenten geen BHV-organisatie in het leven hebben geroepen en dat er niet geoefend wordt. De vraag die dan boven komt is hoe de hulpverlening zal gaan verlopen wanneer zich daadwerkelijk een calamiteit voor zal doen. Juist door te oefenen komen de zwakke punten aan het licht. Op welke wijze ga je handelen als een bezoeker midden in een kerkbank onwel wordt en bewusteloos onderuit zakt? Is de BHV-er bekend wanneer en op welke wijze hij of zij moet reanimeren en kan hierbij een

Zorg er natuurlijk ook voor dat de mensen die hulpverleners niet alleen zijn opgeleid, maar ook dat het zeker is dat ze ter plekke aanwezig zijn. De BHV-er kan de koster zijn, maar dat heeft niet de voorkeur. Denk aan een situatie waarbij de koster als hulpverlener bij iemand in de bijzaal is die zich niet lekker voelt en de geluid-installatie valt uit. Op onze website staan in de "Kennisbank" (op alfabet bij BHV) een aantal documenten die dieper ingaan op dit onderwerp.

Echter de kerkelijke gemeente heeft wel degelijk haar verantwoording te nemen voor de vrijwilligers die in elke kerk werkzaam zijn evenals voor de bezoekers van het kerkgebouw.

ten zo zijn dat er geen sprake is van werknemers die in dienstverband zijn (de predikant is strikt genomen niet in loondienstverband). Echter, de kerkelijke gemeente heeft wel degelijk haar verantwoording te nemen voor de vrijwilligers die in elke kerk werkzaam zijn evenals voor de bezoekers van het kerkgebouw. Het is daarom van groot belang dat de kerkrentmeesters onder ogen zien wat de risico's zijn ten aanzien van het gebruik gebouwen en het werk dat vrijwilligers en medewerkers verrichten. Een goed middel om deze risico's in kaart te brengen is het uitvoeren van een Risico Inventarisatie en -Evaluatie (RI&E). Na het uitvoeren van deze check komt aan het licht hoe het

AED worden gebruikt? Gaat de kerkdienst gewoon door als er midden in de kerk een persoon onwel wordt of is er een noodprocedure die dan in werking treedt? Zijn de nooduitgangen goed bereikbaar, werkt de noodverlichting als de elektriciteit uitvalt en is de vluchtwegverlichting op orde? Kan een ambulance in geval van nood dichtbij het kerkgebouw komen? Allemaal zaken die je als kerk je vooraf moet realiseren en niet moet laten wachten tot op het moment dat er echt iets fout gaat. Het ergste is nog dat er paniek ontstaat en er daardoor ondoordacht wordt gehandeld met de gevolgen van dien.

Het kerkinterieur op de schop (2)

Tekst Marco Blokhuis en Jan Dirk Wassenaar

In ons land zijn ongeveer 900 middeleeuwse kerken in stand gebleven. De vormgeving en de inrichting daarvan zijn ooit bepaald door de eis dat er een aparte ruimte moest zijn voor het opdragen van de mis bij het altaar door de geestelijke. Die ruimte was het koor. De leken woonden de viering in het schip bij. Toen de protestanten de kerken overnamen, werd het bestaande rooms-katholieke interieur van de kerk aangepast. In deze aflevering vragen wij aandacht voor wat 'desacralisering van het altaar' genoemd kan worden.

Desacralisering van het altaar

De reformatoren verwierpen de gedachte dat het offer van Jezus Christus in de mis herhaald werd. Tevens namen zij afstand van de leer van de transsubstantiatie. Dat had in de praktijk tot gevolg dat de altaren uit de kerken verwijderd werden. Overigens: dorpskerken hadden er

meestal meer dan één, stadskerken soms wel enkele tientallen.

Er zijn aanwijzingen dat het verwijderen van de altaren niet overal rigoureuus plaatsgevonden heeft. Zo zag de Friese synode nog in 1585 en in 1603 aanleiding om er op aan te dringen de altaren weg te halen. In 1595 deed de Gelderse synode dienaangaande een beroep op de overheid, en dat was niet de eerste keer: 'Dat die reliquien des affgoedischen pausdoms eindtlick eenmaell affgeschafft werden mochten...' In dat verband worden ook de altaren genoemd. De kwestie kwam daarna nog enkele malen op de agenda terug. Overijssel gaf een ander beeld te zien. Daar werd alleen in 1598 geklaagd 'dat noch eenige altaren ende andere afgodische reliquien in enighe kercken noch staen.' Vanuit Drenthe werden geen klachten gemeld. Het uitvoerigst waren de

klachten vanuit Groningen, zowel naar aantal als inhoud. Er zijn allerlei meldingen, van 1596 tot en met 1642, dat her en der in de provincie nog altaren in kerken stonden. Omdat altaren de centrale plaats in de rooms-katholieke eredienst innamen en de meest in het oog lopende representant van 'de Paepsche Misse' als 'een vervloeckte afgoderije' (Heidelbergse Catechismus, antwoord 80) vormden, zal dat de reden geweest zijn dat ze het meest in de synodale klachten genoemd worden.

Dat er na de Reformatie nog op zo veel plaatsen altaren waren, zal te maken hebben met het feit dat ze moeilijk te verwijderen waren. De dekplaat moest losgewrikt worden van de stenen onderbouw, de tombe, en de laatste moest helemaal afgebroken worden.

In veel protestantse kerken van mid-

Abcoude – de altaarsteen (met bovenaan wijdingskruisjes) in de kerkvloer

Hellendoorn – de altaarsteen in een pastorietuin

Stiens – de altaarsteen als stoep

deleeuwse oorsprong zijn altaarstenen teruggevonden. Ze zijn te herkennen aan de vijf wijdingskruisjes die op de hoeken en in het midden zijn aangebracht als herinnering aan de vijf kruiswonden van Christus.

In een aantal exemplaren is ook een reliekengraf aanwezig. Daar bevonden zich de relieken die in een altaar aanwezig moesten zijn. Het feit dat veel altaarstenen na eeuwen min of meer gaaf teruggevonden zijn, maakt duidelijk dat ze zorgvuldig verwijderd zijn. Honderden middeleeuwse altaarstenen zijn inmiddels teruggevonden en in kaart gebracht. Altaarstenen werden wel hergebruikt als drempel bij de buitendeur van de kerk en bij de verhoging van het koor. Ze zijn ook wel te vinden in het baarhokje of in het toegangspad over het kerkhof. Een aantal is 'gerecycled' als grafsteen, zo blijkt uit teksten. Regnerus Steensma vermoedt dat er in veel gevallen sprake was van 'een openlijke vernedering ofwel desacralisatie'.

Sinds de tweede helft van de vorige eeuw is een herwaardering van de middeleeuwse altaarsteen op te merken. In verschillende kerken heeft men bij de restauratie van de kerk de steen weer op een gemetselde onderbouw in het koor geplaatst, bijvoorbeeld in Lochem en Vollenhove.

Omdat dit toch wel reminiscenties oproept aan een rooms-katholiek altaar, is de steen in Buitenpost in 1977 weer uit het koor verwijderd, waar hij in 1948 was herplaatst. Hij werd vervolgens op twee eenvoudige steunen onder de preekstoel geplaatst om dienst te doen als verzamelaarsplaats voor de collectezakken. Het is dus opnieuw een offerplaats geworden, zij het in een andere zin dan in de rooms-katholieke tijd. Ook in andere kerken heeft men de steen deze functie gegeven, bijvoorbeeld in Meppel en Havelte, in beide gevallen omstreeks 1960.

In 2006 werd de restauratie en de herinrichting van de St. Agneskerk te Goutum afgerond. Er werd toen ook een nieuwe liturgietafel in gebruik genomen. Die bestaat uit een stalen frame met daarop twee houten balken, waarop een goed geconserveerde oude altaarsteen, die in de vloer lag, rust. Door de combinatie van oud en nieuw materiaal en de plaatsing voor de preekstoel is een even-

wicht bereikt in de spanning tussen de betekenis van de oude steen en de functie in het vernieuwde interieur van de kerk.

Er is de laatste tijd meer aandacht gekomen voor het kerkinterieur zoals dat in de loop van de eeuwen gegroeid is. Altaarstenen blijven bij voorkeur gehandhaafd in de vloer van de kerk. Die oplossing doet recht aan de geschiedenis en biedt de gelegenheid om het verhaal te vertellen van een heftige periode in de kerkgeschiedenis.

Literatuur:

Regnerus Steensma, 'Desacralisatie binnen het gereformeerd protestantisme. De protestantse omgang met de inventaris van de voormalige katholieke kerken', in: Arie L. Molendijk (red.), *Materieel christendom. Religie en materiële cultuur in West-Europa* (Hilversum 2003), p. 211-232.

Drs. Marco Blokhuis is erfgoed specialist voor het protestantisme bij Museum Catharijneconvent te Utrecht. Dr. J.D.Th. Wassenaar is als predikant verbonden aan de Protestantse gemeente te Hellendoorn.

Verwijst het interieur van uw kerk op een bijzondere wijze naar de overgang naar de Reformatie? Mogelijk kunnen we er aandacht aan besteden in deze serie.

■ **Uitstel wetsvoorstel Wet fiscale maatregelen rijksmonumenten en scholing**

De wetswijziging Wet fiscale maatregelen rijksmonumenten en scholing zou oorspronkelijk ingaan per 2018. Het wetsvoorstel regelt de afschaffing van de aftrek van uitgaven voor monumentenpanden en scholingsuitgaven. In een brief aan de Kamer stelt minister Bussemaker voor om de wetswijziging met een jaar uit te stellen tot 2019.

De wetswijziging heeft namelijk forse uitvoeringsconsequenties (voor DUO, Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, Belastingdienst) waarvoor veel voorbereidingstijd nodig is. Daarbij vindt minister Bussemaker het belangrijk om gebruikers van de regeling niet te lang in onzekerheid te laten over de situatie in het komende jaar. In overleg met de staatssecretaris van Financiën is er daarom besloten om de door dit kabinet voorgenoemde afschaffing van uitgaven voor monumentenpanden en de aftrek van scholingsuitgaven met een jaar uit te stellen.

De Minister van OCW kondigt wel aan, dat zij in overleg met de veldpartijen wil gaan werken aan een vervangende subsidieregeling voor het onderhoud van rijksmonumenten. Het is aan het nieuwe kabinet om hierover definitieve besluiten te nemen.

■ **Opening Grootste Museum van Nederland**

Het Grootste Museum van Nederland is donderdag 6 juli officieel geopend door minister Bussemaker. De basiliek van de Heiligen Agatha en Barbara in Oudenbosch was het decor van deze opening. De initiatiefnemer, het Museum Catharijne Convent, wil meer aandacht geven aan religieus erfgoed en dit voor iedereen toegankelijk maken. Elf kerken en twee synagogen openen deze zomer daarom hun deuren voor publiek.

De kerken en synagogen laten prachtige kunstvoorwerpen zien, die gemaakt zijn door de beste kunstenaars en opgenomen zijn in magistrale decors. De deelnemende kerken en synagogen zijn bijzonder vanwege hun geschiedenis, architectuur en kunstwerken.

De deelnemers zijn: De Domkerk in Utrecht, de Sint-Jan in Gouda, de Grote Kerk in Breda, de Onze-Lieve-Vrouwebasiliek in Maastricht, de Portugese Synagoge en de Nicolaasbasiliek in Amsterdam en de Synagoge in Enschede. Andere gebouwen staan in Oudenbosch, Pieterburen, Middelstum, Midwolde, Krewerd en Heilig Landstichting.

Deze religieuze gebouwen stonden in een eerder gepresenteerd boek: *Kerkinterieurs in Nederland*. In dat boek stonden honderd kerkinterieurs. Waarvan er nu dus dertien open zijn voor publiek en speciaal zijn uitgerust met een audiotour voor tekst en uitleg.

Informatie en de openingstijden staan op de website:
www.grootstemuseum.nl

■ **Rectificatie – auteur artikel Hagioscoop van de Grote Kerk van Epe**

In het april nummer van *Kerkbeheer* is het artikel 'Hagioscoop van de Grote Kerk van Epe' opgenomen. Boven dit artikel staat per abuis vermeld dat de auteur de heer R.M. Belder is. Dit is echter onjuist. Het artikel is geschreven door drs. ing. Jan van Zelle, de man die een uitgebreide studie van het kerkgebouw maakte. De heer Belder heeft slechts een aantal kleine wijzigingen aangebracht.

Wij bieden hiervoor de heer Van Zelle dan ook onze excuses aan.

■ **Nieuw boek: Een dienstbaar volkje. Kosters in het Nederland van nu**

Kosters zijn over het algemeen de stille krachten op de achtergrond. Het *Kostersboek* zet hun werk voor één keer in de schijnwerpers.

Fotograaf Edith Gerritsma en journaliste Andrea Hijmans brengen de werkzaamheden van kosters in beeld. Dit doen ze door middel van een fotoboek met vijf uitgebreide portretten in woord en beeld. De auteurs waren een jaar lang aanwezig bij zondagse diensten, huwelijken, begrafenissen en doopplechtigheden. Ze zaten zelfs bij vakbondsvergaderingen en bezochten trainingen en beurzen.

Het aantal kosters is de afgelopen vijftig jaar afgenomen van een paar duizend naar een paar honderd. En die daling zet nog steeds door. Het *Kostersboek* laat zien wat dit betekent voor het beroep van koster. ISBN: 978-94- 91525-61- 2

Bart Bouter
Hervormde gemeente
Barneveld

WIE:

Waarschijnlijk is hij één van de jongste kerkrentmeesters van Nederland, Bart Bouter is 29 jaar oud en kerkrentmeester van de Hervormde gemeente te Barneveld. Zowel zijn vader als hijzelf beoefenen een 'togaberoep' uit, zijn vader als predikant en Bart als advocaat. Sinds 2014 woont hij met zijn vrouw in Barneveld.

De Hervormde gemeente te Barneveld is een grote gemeente die uit 5 wijken bestaat. Er is één overkoepelend college van kerkrentmeesters, waarin elke wijk is vertegenwoordigd. Het college bestaat op dit moment uit veertien personen. Bart is sinds januari 2016 ouderling-kerkrentmeester van wijk 2, zit als algemeen adjunct in het dagelijks bestuur van het college en vertegenwoordigt het college bij de algemene kerkenraad. De wijken hebben ieder een eigen predikant en verder is er nog ondersteuning voor het jeugdwerk en het pastoraat.

“Laat je niet weerhouden door het idee dat de meer ervaren ambtsdragers je als ‘broekie’ zien.”

WAAROM:

“Een roeping”, dat is zijn antwoord op de vraag waarom hij kerkrentmeester is geworden. “Het is bijzonder om je op deze manier in te mogen zetten voor Gods Koninkrijk. Het is mooi om samen met het college de stoffelijke zaken te beheren, ieder met zijn eigen inbreng qua kennis en ervaring.”

UITDAGING:

“Een van de grootste uitdagingen betreft het gebouwenvraagstuk. Dan gaat het om de bezoekersaantallen van de kerkgebouwen. Eén kerkgebouw dreigt te klein te worden voor de daar gehouden diensten. Verder zijn er (kerk)gebouwen aan onderhoud toe. Er zijn dan verschillende opties, waaronder verbouwen en uitbreiden of verkopen en kiezen voor nieuwbouw. De uitdaging ligt voornamelijk bij het vinden van de balans tussen het geestelijke en het zakelijke.

Je wilt hierbij zorgvuldig te werk te gaan en daarbij rekening houden met de verschillende emoties en belangen. Het creëren van draagvlak en de communicatie zijn hierbij cruciaal. We hebben vastgesteld dat dit vraagstuk niet eenvoudig is en verdere doordinking vraagt. Een moment van bezinning. Even een stap terug om duidelijk te krijgen hoe we verder kunnen gaan. Binnenkort zullen er werkgroepen worden geïnstalleerd, zodat we weer zorgvuldig en voortvarend te werk kunnen gaan. Zorgvuldig, voortvarend en met elkaar.”

TROTS:

Bart vertelt met enthousiasme over hoe trots hij is op het college. “Het college werkt goed samen, met veel waardering en respect voor elkaar. Samen moeten we ervoor zorgen dat we de eenheid niet uit het oog verliezen.” Dankbaar is hij voor de hoeveelheid vrijwilligers van de gemeente en de succesvolle Actie Kerkbalans en de inzet van iedereen daarvoor.

TIP:

“Durf vragen te stellen en denk mee! Dit geldt zeker voor de ‘jongere’ kerkrentmeesters en ambtsdragers, laat je niet weerhouden door het idee dat de meer ervaren ambtsdragers je als ‘broekie’ zien. En bewaak je grenzen. In de kerk is veel te doen, maar je moet hierin wel keuzes maken.”

Mercer/ Marsh – VKB Awards 2017

Tekst Adam van Bergeijk **Beeld** Nico de Jong

Tijdens het congres van de VKB op zaterdag 22 april te Nijkerk, zijn de prijzen uitgereikt van de Mercer/Marsh – VKB Award 2017. De eerste prijs (€ 3.000) is toegekend aan de Protestantse gemeente te Amersfoort. De Protestantse gemeente te Alpen aan den Rijn ontving de tweede prijs (€ 1.500) en de derde en laatste prijs (€ 500) werd in ontvangst genomen door de Hervormde gemeente te Streefkerk. In Kerkbeheer geven we aandacht aan de inzendingen. In deze aflevering de winnaar van de tweede prijs: de Hervormde gemeente te Alpen aan den Rijn.

De Mercer/ Marsh – VKB Award 2017

Colleges van kerkrentmeesters zijn vanaf eind 2016 uitgenodigd om mee te doen aan deze wedstrijd, waarbij een korte vragenlijst diende te worden ingevuld. Een belangrijk criterium waarop deelnemers kunnen scoren, is het thema integrale beleidsontwikkeling. Daarmee wordt een nauwe samenhang tussen

mensen en middelen in de gegeven omstandigheden bedoeld. Andere criteria waarop de inzendingen worden beoordeeld, zijn integraliteit, toekomstgerichtheid, overdraagbaarheid en innovatie. De inzending van de Protestantse gemeente te Alpen aan den Rijn, wijkgemeente Maranathakerk heeft de 2e prijs gewonnen.

Zalencentrum wordt weinig gebruikt

De Protestantse gemeente te Alpen aan den Rijn, wijkgemeente Maranathakerk heeft zich ingeschreven voor de wedstrijd onder de naam 'wijkcentrum Swaenswijk'. De Maranathakerk te Alpen aan den Rijn bezit een zalencentrum dat naar de mening van de kerkrentmeesters te weinig wordt gebruikt. In een tijd van terugtrekkende overheid kan een zalencentrum in een wijk een bijdrage leveren, denken de kerkrentmeesters. Vervolgens is er beleid ontwikkeld waarin sociale cohesie in de wijk, een gastvrij wijkcentrum voor niet-kerkelijke bezoekers en een toename van inkomsten een belangrijke

rol spelen. Goede samenwerking met de burgerlijke overheid acht het college ook van groot belang. In de wijk waarin het zalencentrum is gelegen, wordt aan de bewoners gevraagd welke activiteiten zij graag georganiseerd zouden zien in het wijkcentrum. Die activiteiten worden georganiseerd. Verder is er een website ontwikkeld en andere bekendheid wordt verkregen met behulp van professioneel reclamemateriaal.

Nieuwe aanpak leidt tot hogere bezettingsgraad

Het nieuwe beleid werpt zijn vruchten af: er worden veel nieuwe activiteiten georganiseerd, er zijn voldoende vrijwilligers te vinden voor de vele werkzaamheden, contacten met de burgerlijke overheid zijn goed en de inkomsten laten een stijgende lijn zien. Het zalencentrum blijkt in een behoefte te voorzien. De vele activiteiten trekken veel publiek. Zo zijn er creatieve ochtenden, bewegingslessen, cursussen en presentaties. De aanpak door het college van kerkrentmeesters van de Maranathakerk heeft geresulteerd in een hoge

bezettingsgraad van het wijkcentrum, voldoende vrijwilligers en een groeiende bron van inkomsten.

Belangrijke rol voor sociale cohesie

De jury roemt de sociale betrokkenheid die door de kerkrentmeesters van de Maranathakerk wordt getoond. De (vele) mensen die nodig zijn voor de activiteiten in het wijkcentrum, de beschikbare faciliteiten

en de maatschappelijke omstandigheden waarin de wijk verkeert, zijn in goede balans. Er zijn vele kerkelijke gemeenten met een kerkelijk centrum, maar het Alphense college heeft zich sterk gemaakt voor een wijkcentrum dat eerst en vooral is gericht op wijkbewoners. Aan het kerk-zijn in de wijk wordt door de Maranathakerk zichtbaar gestalte gegeven, waarbij de sociale cohesie

in een wijk prioriteit krijgt. De jury acht het goede voorbeeld dat de Maranathakerk toont met Wijkcentrum Swaenswijk goed kopieerbaar voor andere gemeenten met een kerkelijk centrum en heeft hen daarom de tweede prijs toegekend. Op de site kerkrentmeester.nl is er een filmpje te zien dat een impressie geeft van het initiatief van het wijkcentrum.

Kalender voor kerkrentmeesters

Juli/augustus:

- Rappelleren van gemeenteleden die hun toezegging voor Kerkbalans voor de betreffende termijn, indien die verstreken is, nog niet hebben betaald
- Betaling Maandnota
- Bespreking meerjaren onderhoudsplan

September:

- Voorgeschreven overleg (ord. 11-6-1) met college van diakenen en kerkenraad en andere daar-

- voor in aanmerking komende organen over de op basis van het beleidsplan op te stellen begroting en de invulling van het collecterooster
- Bespreking Actie Kerkbalans 2018 in de kerkenraad
- Betaling Maandnota
- Voorbereiding stookseizoen (ketelinstallatie van de centrale verwarming controleren, e.d.)
- Publicatie in kerkblad over stand van zaken Actie Kerkbalans 2017

MAANDELIJKSE CARTOON

HET LUIDEN VAN DE KLOKKEN...

Geef voor je kerk

Jaarlijks halen **40.000 vrijwilligers** in **2000 kerken** in Nederland geld op voor hun plaatselijke kerk. Om kerken actief te laten zijn. Waar iedereen altijd terecht kan. **Geef voor je kerk**. Zodat jouw kerk kan geven aan anderen.

Actie
Kerkbalans
2018

Kerkbalans 2018: meer inkomsten is heel realistisch!

Tekst en beeld Kees van den Berg - Raad voor de Plaatselijke geldwerving

De Raad voor de Plaatselijke Geldwerving heeft hoopvolle ervaringen te melden over een succesvolle aanpak van Kerkbalans.

Positieve ervaringen

De winnaar van de folderwedstrijd De Rank in Staphorst ziet de inkomsten al jarenlang stijgen. En dat komt onder meer omdat de Actie Kerkbalans in handen is gelegd van een groepje enthousiaste gemeenteleden met een communicatie achtergrond. Daardoor is er veel aandacht voor het materiaal en de geefvraag. Verder zijn zes pilot gemeenten intensief begeleid om hun actie Kerkbalans 2017 te verbeteren. Resultaat: tot 6 % inkomstenstijging. Bewijs is geleverd dat, als er meer aandacht is voor het actiemateriaal, er een positieve en persoonlijke geefvraag wordt gesteld en inspirerend wordt gecommuniceerd, een beter financieel resultaat haalbaar is.

Conclusie: De daling van inkomsten uit Kerkbalans waar veel gemeenten mee te maken hebben is geen natuurwet. Maar verhoging van de inkomsten gaat niet vanzelf! De leerpunten uit de pilots worden nu vertaald in de aanpassing van het materiaal en het aanbod voor support aan u als uitvoerders van uw actie Kerkbalans in 2018.

Verschillende manieren voor support

1. Via de website www.kerkbalans.nl heeft u toegang tot een keur aan middelen die u kunt gebruiken en via de webshop kunt bestellen. Er is een nieuw logo gekomen waardoor de herkenbaarheid dat het bij Kerkbalans om de kerk gaat duidelijker wordt. Ook komt het actiekarakter beter tot zijn recht.

2. We willen 100 gemeenten met raad én daad helpen bij het realiseren van hun Actie Kerkbalans 2018. Daarbij bouwen we voort op de successen van de pilots zoals hierboven beschreven. Dat betekent concreet dat u zoveel mogelijk wordt geholpen via workshops, terugkomdagen en een helpdesk om zelf uw actie 2018 meer fondsenwervend te maken. Daarbij werken we samen met het bureau DIRIGO dat succesvol is geweest in het begeleiden van de pilotgemeenten. De workshops worden gehouden eind september en begin oktober 2017, verspreid over het land.

Een mooie start is het halve werk

Uw woonplaats en Nederland mag best weten dat de Actie Kerkbalans van start gaat. Het gaat immers over de waarde van de kerk.

De afgelopen twee jaar hebben veel gemeenten hun actie 'ingeluid' op de zaterdag vooraf gaande aan de actieperiode (in 2018 van 20 januari t/m 3 februari).

Belangrijk is om uw plaatselijke actie op een naar buiten tredende manier te starten. De mogelijkheid van inluiden bestaat nog steeds en op Kerkbalans.nl vindt u daarvoor een draaiboek.

Daarnaast wordt een landelijke foto-wedstrijd georganiseerd. We roepen gemeenten en hun leden op om mooie foto's te maken van het kerkelijk leven in hun gemeente. Gebruik die foto's in uw eigen Kerkbalans materiaal en bij de start van uw cam-

pagne in de vorm van bijvoorbeeld een fototentoonstelling in uw kerk. En doe mee aan de landelijke foto-wedstrijd. De mooiste foto's worden landelijk gepresenteerd bij de start van de actie 2018. De gemeente waaruit de winnaar komt wordt financieel ondersteund voor het in beeld brengen van hun actie in 2019.

Gemeenten kunnen met een positief gevoel aan de slag gaan wetende dat een andere aanpak loont.

Binnenkort wordt u geïnformeerd over concrete data en uitwerkingen.

KERKEN DELEN

SKIN-Rotterdam

'De meest inspirerende bijeenkomst over kerkgebouwen in lange tijd'

Tekst Madelon Grant **Beeld** Cover van het boek "Kerken Delen"

Het boek 'Kerken Delen: over de kansen en valkuilen van het gezamenlijk gebruik van kerkgebouwen', werd op woensdag 31 mei, uitgereikt aan ds. René de Reuver, scriba van de Protestantse Kerk Nederland. 'Kerken Delen' is een uitgave van SKIN-Rotterdam (Samen Kerk in Nederland), een koepelorganisatie van 67 aangesloten, grotendeels internationale kerken in Rotterdam en omgeving.

De boekpresentatie vond plaats in de voormalige Pniëlkerk in Utrecht, thans eigendom van de Chinese Christelijke Gemeente Nederland, voorheen van de PKN Utrecht. Dit gebouw is één van de elf casussen die in het boek worden besproken, en is een goed voorbeeld van de problematiek waar kerken mee te maken hebben. Autochtone kerken krimpen en moeten gebouwen soms afstaan, terwijl migrantenkerken juist gebouwen zoeken. Op verschillende plekken in Nederland wordt geëxperimenteerd met de vraag, in hoeverre de samenwerking tussen migrantenkerken en autochtone kerken een uitkomst kan zijn. In Utrecht bleek dit een succesvolle oplossing te zijn: de krimpende PKN gemeente huurt nu het gebouw waar voorheen de Chinese kerk zat, en de groeiende Chinese kerk heeft het gebouw van de PKN gekocht. Een nieuwe naam heeft het gebouw echter niet gekregen: de kerk, dat is immers niet het gebouw, maar dat zijn de mensen!

In het boek worden de elf voorbeelden beschreven en geanalyseerd, wat resulteert in acht lessen om van te leren. Mw. Petra Stassen, directeur van Kerkelijk Waardebeheer: 'Vanuit het oogpunt van vastgoed horen de herbestemmingen in dit boek in de categorie 'gemakkelijk'. Ze zijn gemakkelijk omdat het kerkgebouw zijn functie behoudt', en dat geniet meestal de voorkeur van kerken. Wel

blijkt uit het boek, dat toekomstvisie, communicatieve vaardigheden, kennis van vastgoed, en creativiteit om te zoeken naar onorthodoxe oplossingen onontbeerlijk zijn. En daarbij is het voor kerken belangrijk om te waken voor experts die een kerkgebouw puur als lucratieve business zien zonder oog te hebben voor het speciale karakter van zo'n gebouw als Godshuis.

Reeds bij zijn aantreden als scriba van de Protestantse Kerk Nederland in 2016 heeft ds. René de Reuver de nauwere samenwerking met migrantenkerken als speerpunt benoemd. Bij de ontvangst van het eerste exemplaar van het boek 'Kerken Delen' geeft hij aan de komst van migranten-christenen in ons land te beschouwen als een zegen en een verrijking voor de kerken. Immers, het zwaartepunt van de wereldwijde kerk ligt al niet meer in het Westen, maar in continenten waar het Christendom in opkomst is, in Latijns-Amerika, Afrika en Azië.

Het is goed dat wij ook in Nederland ons verbonden weten met broeders en zusters van over de hele wereld die in ons midden zijn. De bijbel leert ons immers dat in het koninkrijk van God geen onderscheid wordt gemaakt naar land van herkomst, en geeft ons de opdracht om te streven naar eenheid en samenwerking als één lichaam. Er is een mooi vers in Genesis 28:17, waarin Jakob zegt:

'Wat een ontzagwekkende plaats is dit, dit is niet anders dan het huis van God, dit moet de poort van de hemel zijn'. De voorbeelden in het boek geven hier hopelijk een glimp van: hoe je rondom het gebruik van een kerkgebouw, het huis van God, als door een poort alvast een indruk kunt krijgen van de hemel. Een plek, waarin er geen autochtone of allochtonen christenen meer zijn, maar alleen broeders en zusters.

Het boek 'Kerken Delen' is samen met de organisaties SOFAK, Connecting Churches en Kerken voor Kerken uitgegeven, en wordt mede mogelijk gemaakt dankzij Stichting Zonneweelde.

Het boek 'Kerken Delen' is voor € 7,95 te koop via <https://www.kameel.nl/producten/boeken/kerken-samenleving/gemeenteopbouw/kerken-delen:9789082371017>.

10 gratis exemplaren

De VKB mag namens SKIN, 10 gratis exemplaren weggeven aan geïnteresseerde leden. Alleen de verzendkosten van € 3,50 worden doorberekend. Wilt u hiervoor in aanmerking komen? Stuur dan een bericht naar info@kerkentmeester.nl o.v.v. Kerken Delen. De eerste tien mensen die reageren krijgen een gratis exemplaar opgestuurd.

► **Vanaf 7 juli is het grootste museum van Nederland geopend**

In samenwerking met elf kerken en twee synagogen is er een bijzonder project gestart om verborgen topkunst zichtbaar te maken, juist ook voor degenen die gewoonlijk niet in een kerk komen. De kerken en synagogen vormen samen het Grootste museum van Nederland. Kijk op: www.grootstemuseum.nl

► **Kerkproeverij in het weekend van 9 en 10 september**

Kerkproeverij is een landelijke campagne die kerken de gelegenheid biedt om gasten vrijblijvend uit te nodigen voor een dienst.

► **De Groene Kerkendag is op 7 oktober**

Op zaterdag 7 oktober 2017 vindt voor de zesde keer de Groene Kerkendag plaats. De locatie is de Inham aan de Hamseweg 40 te Amersfoort (Hoogland). Aanvang 10.00. De kosten voor deze dag bedragen 10 euro en zijn inclusief een biologische lunch.

► **Agenda Kerkbalans**

Kerkbalans 2018

De Actie Kerkbalans 2018 wordt gehouden van 20 januari t/m 3 februari 2018.

Op pagina 23 van dit nummer vindt u meer informatie over de diverse vernieuwingen rondom de Actie Kerkbalans 2018. Om uw actie fondsenwervender te maken worden er eind september tot en met begin oktober workshops georganiseerd verspreid over het land.

De exacte data en locaties volgen zo snel mogelijk.

Voor de meest actuele informatie kunt u kijken op www.kerkbalans.nl

Voorlichtingsboek 'Ruimte'

Leverbaar is het boekje "Ruimte" dat voor verschillende doeleinden geschikt is. In de eerste plaats kan het gebruikt worden voor de belijdeniscatechisanten om hun informatie te geven over de financiële behoefte van kerk en plaatselijke gemeente, over de bestuurlijke opbouw van de kerk, enz. Verder is dit boekje uitermate geschikt om uit te reiken aan de vele vrijwilligers die zich voor de plaatselijke gemeente inzetten. Tenslotte kan dit boekje op gemeentevondens gebruikt worden om informatie te geven over de gehele organisatie van kerk en gemeente. 'Ruimte' is een fraai geïllustreerd boekje, dat informatie biedt die van belang is voor alle leden, die wat meer over kerk en gemeente dienen te weten.

De prijs voor dit boekje, bedraagt € 3,33 (VKB-ledenprijs € 3,03) exclusief verzendkosten en BTW.

Handleiding voor kerkrentmeesters

Leverbaar is de 20e en herziene druk van de Handleiding voor kerkrentmeesters. Het boekje is een naslagwerk en verwijsgids voor iedereen die in dienst van de kerk bezig is met de facilitaire ondersteuning van het gemeentewerk. De kosten voor de handleiding zijn € 14,58 (VKB-ledenprijs € 13,12) exclusief verzendkosten en BTW.

Het voorlichtingsboekje en de handleiding zijn verkrijgbaar via de webshop: www.kerkrentmeester.nl. Of per e-mail via info@kerkrentmeester.nl.

Hoofd kerkelijk bureau

Tekst en beeld Adam van Bergeijk

Johan Slagter (1963) is hoofd kerkelijk bureau bij Stichting Kerkelijk Bureau Salland, hoofd van KKA-regiokantoor Emmen en hoofd Kerkelijk Bureau Emmen. Hij weet deze banen te combineren in één werkweek. Welke werkzaamheden verricht Slagter voor de kerken en op welke wijze is hij betrokken geraakt bij het werken in de kerk?

Van accountancy naar non-profit: een doelbewuste keuze

In 1991 komt Slagter in dienst bij de toenmalige Hervormde gemeente te Emmen. Na vijf jaar in de accountancy te hebben gewerkt, is hij ervan overtuigd dat werk in de non-profit hem meer zal opleveren. "Het doen van belijdenis kort daarvoor, heeft daarin zeker bijgedragen." In 2000 fuseert de Hervormde gemeente te Emmen met de Gereformeerde kerk te Emmen waardoor het kerkelijk bureau groeit van twee naar vier medewerkers. Het kerkelijk bureau wordt bovendien door ongeveer tien vrijwilligers ondersteund. In 2015 treedt Slagter, na enige tijd gedetacheerd te zijn geweest, in dienst bij Stichting Kerkelijk Bureau Salland te Kampen. Op zijn voorstel wordt zijn arbeidsplaats teruggebracht van 100% naar 50%. De terugloop in ledenaantallen en financiële middelen gaan Emmen niet voorbij en met deze stap kan Slagter beide banen combineren. Begin 2017 neemt KKA de regiofunctie in Drenthe en Groningen van de PG Emmen over en komt Slagter samen met een collega in dienst van KKA.

Meer dan 25 jaar werkzaam ten dienste van kerkelijke gemeenten

De werkzaamheden bij Stichting Kerkelijk Bureau Salland en KKA betreffen onder andere het voeren van de ledenbijdrage administratie, financiële administratie en het opmaken van jaarrekeningen en begrotingen. Inmiddels is Slagter meer dan 25 jaar actief voor kerkelijke gemeenten en wordt hij regelmatig gevraagd om advies. De kerkorde is inmiddels

bekend terrein voor me en dat komt goed van pas bij het adviseren van kerkelijke gemeenten die ik bedien. Ik ben verder goed thuis in de automatisering en houd van effectief werken." Slagter is verder voorzitter van de Scipio gebruikersvereniging, een belangenbehartiger van Scipio-gebruikers waarvan ongeveer 130 gemeenten lid zijn. "Scipio is het ledenbijdragenstelsel van fabrikant Hagru BV. Dit is een prettig werkbaar systeem. In Emmen waren wij in 2004 een van de eerste gemeenten die met Scipio aan de slag gingen. Onze gebruikersvereniging onderhoudt de contacten met de ontwikkelaars van Scipio, waarmee we proberen zo goed mogelijk de belangen van de Scipio-gebruikers proberen te behartigen."

Van geografische gemeente naar identiteitsgemeente

In de dagelijkse praktijk ziet Johan Slagter de gevolgen van teruglopende ledenaantallen. "Wat ik zie is dat een geografisch georiënteerde gemeente niet meer voldoet in de huidige tijd. Met de term geografische gemeente bedoel ik een gemeente die haar leden heeft die naar geografische afkomst lid zijn of worden van een (wijk)gemeente. Dat is niet meer van deze tijd. Mensen bepalen zelf welke kerkdienst ze willen bezoeken of bij welke kerk ze willen horen. Dat een kerk niet in hun wijk of dorp ligt, telt steeds minder zwaar. Ik vind dat kerkelijke gemeenten kunnen anticiperen op dergelijke ontwikkelingen."

Jaarrekening en begroting per wijkkerk

Slagter is optimistisch over de moge-

lijkheden die er zijn voor kerkelijke gemeenten die hun controle willen behouden. "In Emmen zijn er vijf wijken. Na een periode van voorbereiding hebben de wijken nu zelf de taak en verantwoordelijkheid om een jaarrekening en begroting op te stellen. Die vijf wijkgemeenten samen vormen de Protestantse gemeente te Emmen, maar het is belangrijk dat wijkgemeenten op deze manier betrokken zijn bij het financiële reilen en zeilen van de gemeente. Het grote voordeel hiermee is dat er bijna tot achter de komma bekend is waaraan middelen worden besteed. Naar mijn weten zijn wij een van de weinige gemeenten die de jaarlijkse praktijk van jaarrekening en begroting op deze wijze vormgeeft." Tenslotte is Slagter voorzitter van de Kerkelijke Bureaus Regio Noord-Oost, een kennisplatform waar bijeenkomsten in het teken staan van kennis en informatie voor medewerkers van kerkelijke bureaus. Kennis delen krijgt bij Johan Slagter een belangrijke plaats toebedeeld.

Provinciale afdeling VKB Friesland houdt jaarlijkse ledenvergadering

Tekst Adam van Bergeijk

De jaarvergadering vond plaats op 27 maart te Franeker. Zo'n 44 colleges van kerkrentmeesters waren aanwezig of vertegenwoordigd. Na een overdenking door ds. Jonker (PG Sexbierum) wordt er een inleiding verzorgd door drs. Jos Aarnoudse (directeur VKB Dordrecht). In zijn inleiding gaat hij in op de veranderende omstandigheden waarmee kerkrentmeesters te maken hebben en hoe zij daarmee om kunnen gaan.

De primaire roeping staat in Romeinen 12:1: hierin staat beschreven welke talenten en gaven er in de gemeente kunnen zijn. Vooral voor kerkrentmeesters is het van belang om deze tekst te lezen. Het gaat in die tekst over bezig zijn voor de kerk in eenvoud, met ijver en blijmoedigheid. Hoe krijgt het geloof een rol in de kerkrentmeesterlijke taken?

Ondanks afkalving blijft geloof nodig

Het is algemeen bekend dat het ledenaantal van de Protestantse kerk afneemt. Over een jaar of dertig is de helft van het leden er niet meer. Hoe kun je je als kerkrentmeester daarop voorbereiden? Het is allereerst een zaak van geloof. Het besef dat het werk niet van onze plannen afhangt en het nemen van verantwoordelijkheid is belangrijk. Jos Aarnoudse wijst op het verhaal van Noach en de ark. Noach ging aan de slag, hoewel er geen spatje regen viel. Noach had namelijk een godsspraak ontvangen en geloofde in de belofte van God. In Hebreeën wordt nog eens herhaald hoe Noach vasthield aan de belofte.

Opdracht aan kerkrentmeesters

Met het voorbeeld van Noach in het achterhoofd is het nodig om als kerkrentmeesters plannen te maken. Ook al is de toekomst getalsmatig niet rooskleurig, kerkrentmeesters hebben de taak om wat zij beheren, door te geven aan de volgende generatie. Daar is visie en beleid voor nodig. Visie en beleid op geldwerving (de huidige geldwerving houdt geen twintig jaar meer stand) en op inzet van predikanten en kerkelijk personeel (mobiliteit en samenwerking biedt kansen). Doelmatigheid, samenwerken en eenvoud zijn hierbij sleutelbegrippen.

Gebouwen en samenwerking

De kerkelijke gebouwen zijn in talrijke mate in onze schoot

geworpen. Soms zijn dat kerken van vitale gemeenten, maar in andere situaties kunnen kerkrentmeesters ermee verlegen zitten. Kerkrentmeesters zijn geen monumentenbeheerders. De VKB spreekt zich voortdurend uit voor noodzakelijke oplossingen. Daarvan is samenwerking een belangrijk gegeven. Zonder samenwerking met bijvoorbeeld de Dienstenorganisatie, KKA-KKG en de Stichting behoud of beheer van kerkelijke gebouwen kan de VKB geen vooruitgang boeken. Daarom werkt de VKB samen en neemt initiatieven voor het ontwerp van richtlijnen, standaarden en instrumenten. Hiermee probeert de VKB kerkrentmeesters effectief in hun werkzaamheden te ondersteunen.

Vragen van aanwezigen

De aanwezige kerkrentmeesters hebben vragen aan inleider Jos Aarnoudse en het bestuur van de provinciale afdeling Friesland. Zo wordt er opgemerkt dat de Dienstenorganisatie de gemeenteadviseurs niet meer beschikbaar stelt. Waar kunnen gemeenten nu met hun vragen terecht? De VKB heeft een omvangrijk netwerk en probeert zo goed mogelijk vragen te beantwoorden. Soms kan dat met vrijwilligers, andere keren met betaalde krachten. Vervolgens wordt er verzocht om centrale inkoop, bijvoorbeeld als het gaat om de aankoop van computers. Dat blijkt ingewikkeld te zijn. Met verhuizingen en verzekeringen is het minder complex en daarvoor heeft de VKB goede afspraken met leveranciers. Tenslotte wordt er gevraagd naar de rol van de RCBB (regionale commissie voor de behandeling van beheerszaken). Is een kerkelijke gemeente verplicht om financiële gegevens (jaarrekening en begroting) aan de RCBB door te geven? Dat blijkt het geval. De RCBB is een kerkordelijk orgaan dat toezicht heeft op kerkelijke gemeenten. De landelijke kerk heeft met de Belastingdienst afgesproken dat er op deze manier toezicht wordt gehouden.

Andere aangelegenheden

Het jaarverslag 2016 en de jaarrekening 2016 worden goedgekeurd. De jaarlijkse afdelingscontributie zal 20 euro bedragen. Verder zal de VKB overleggen met de Stichting Beheer Kerkelijke Gebouwen Noord-Nederland over mogelijke samenwerking. Het bestuur van de provinciale afdeling VKB Friesland heeft de volgende wijzigingen: de heren De Jong (namens classis Sneek) en Dijkstra (namens classis Buitenpost) zijn herkozen en penningmeester Jel- lema wordt opgevolgd door dhr. Bosklopper (Sneek).

Provinciale afdeling VKB Zeeland houdt ledenvergadering te 's Gravenpolder

Tekst Leen Moerland

In het Dorpshuis van 's Gravenpolder verwelkomde voorzitter Leen Moerland 32 bezoekers. De ledenvergadering heeft naast de huishoudelijke zaken ook zaken als verzekeringen en veiligheid in en om kerken besproken.

Huishoudelijke zaken

Nadat het verslag van 2016, de jaarrekening 2016 en de begroting 2017 zijn goedgekeurd, vindt de bestuursverkiezing plaats. Voorzitter Leen Moerland wordt herkozen en doet tevens een oproep aan de Zeeuwse kerkrentmeesters. Het bestuur van de provinciale afdeling Zeeland is op zoek naar bestuursleden. Het organiseren van informatieve bijeenkomsten, cursussen en regionale belangstelling voor kerkrentmeesterlijke zaken zijn daarbij de belangrijkste taken.

Veiligheid

Van monumentenverzekeraar Donatus is directeur Simon Kadijk aanwezig. Hij informeert de aanwezigen over mogelijke risico's van kerkgebouwen. Eén risico wil hij specifiek onder de aandacht brengen: het elektriciteitsnetwerk. In veel kerken is er nog zgn. marinekabel aanwezig. Dat is een elektriciteitskabel waarvan

het omhulsel is gemaakt van stof. Deze stof verteert en daardoor komt de elektriciteitskabel bloot te liggen en kan er kortsluiting ontstaan. Ook meterkasten kunnen een mogelijk risico vormen.

Vertegenwoordigers van Van Rijn Brandbeveiliging geven een evaluatie van de veiligheidspilot die recentelijk in Zeeland is georganiseerd in samenwerking met de VKB. Uit deze evaluatie blijkt dat er door kerkrentmeesters niet veel aandacht wordt gegeven aan preventieve beveiliging van de kerk en het oefenen van ontruiming. Andere zaken eisen hun aandacht op. Maar, risico's moeten niet worden onderschat. Juist op plaatsen waar weinig mensen komen, zoals een kapconstructie, kunnen potentiële risico's soms maar moeilijk worden herkend. Een ARBO-deskundige is een aangewezen persoon om een risico-inventarisatie en evaluatie uit te voeren.

SBKG Zuid-Nederland

Adri Geertse van Stichting Behoud Kerkelijke Gebouwen Zuid-Nederland informeert de aanwezigen over het werk van deze stichting. De SBKG Zuid-Nederland is kerkrentmeesters behulpzaam bij restauratie, verbouwing en onderhoud van kerkgebouwen en bijbehorend meubilair. Tenslotte deelt Leen Moerland mee dat dhr. Dingeman uit Hoek de functie van bestuurslid wil vervullen. Na korte discussie en rondvraag is de bijeenkomst voor Zeeuwse kerkrentmeesters ten einde.

Cursussen kerkrentmeester populair

Tekst Adam van Bergeijk

In de eerste helft van het jaar hebben 126 kerkrentmeesters cursussen gevolgd die werden aangeboden door de VKB in samenwerking met de Dienstenorganisatie van de PKN. De cursussen werden georganiseerd in Putten, Tiel, Leiderdorp, Beverwijk, Oud-Beijerland en Meerkerk. De meeste kerkrentmeesters gingen naar de cursus kerkrentmeester. Anderen namen deel aan de cursus meerjarenbegroting die in Beverwijk werd gegeven. Cursusleider Gerrit Oosterwijk (Dienstenorganisatie PKN): "Het is fijn om met een groep van beperkte grootte na te denken over kerkrentmeesterlijke taken. Er was sprake van een goede sfeer en vooral de interactie is nuttig. Hoe meer praktische tips, hoe minder je als kerkrentmeester het wiel hoeft uit te vinden."

"Het is fijn om met een groep van beperkte grootte na te denken over kerkrentmeesterlijke taken"

Ook in het najaar volop cursussen

In de tweede helft van dit jaar zullen er cursussen worden georganiseerd. In de provincies Groningen, Drenthe, Utrecht, Noord-Holland en Noord-Brabant zullen er cursussen kerkrentmeester of meerjarenbegroting plaatsvinden.

den. Cursusleiders Gerrit van den Bosch, Gerrit Oosterwijk en Theo Trox (allen Dienstenorganisatie PKN) zien uit naar de avonden waarin inspiratie, ontmoeting en het delen van kennis centraal zal staan. Per avond zijn er maximaal 25 tot 30 plaatsen beschikbaar. De cursus kerkrentmeester duurt drie avonden, voor de cursus meerjarenbegroting zijn een tweetal avonden voorzien. De cursus meerjarenbegroting heeft een praktische benadering: deelnemers gaan met elkaar aan de slag met een casus die daarna plenair wordt besproken en van deskundig commentaar wordt voorzien door de cursusleider. De bijdragen voor de cursussen aan de deelnemers worden gevraagd zullen nog geen dertig euro bedragen. Bij de cursus kerkrentmeester ontvangt men bovendien de Handleiding kerkrentmeester en een cursusmap.

Meer informatie volgt

Het aanbod voor de cursussen wordt tijdig aangeboden. Via nieuwsbrieven, maar vooral via de mail zullen uitnodigingen worden verstuurd. Ontvangt u geen nieuwsbrief of weet u niet (meer) of uw mailadres bekend is bij de VKB? Stuur dan uw gegevens naar info@kerkrentmeester.nl. Via dit mailadres kan ook informatie worden opgevraagd over de cursussen of worden aangemeld voor een cursus.

Cursus meerjarenbegroting opstellen en onderhouden te Soesterberg

De Provinciale afdeling Utrecht van de VKB organiseert een praktische cursus voor kerkrentmeesters: meerjarenbegroting opstellen en onderhouden. Een meerjarenbegroting is noodzakelijk bij het beroepen van een predikant. Maar het is meer dan dat: een meerjarenbegroting is een noodzakelijk instrument voor uw gemeente. Het financieel perspectief is af te lezen in een goede meerjarenbegroting. In de cursus wordt ingegaan op de vertaling van het beleidsplan naar financiële gegevens, trends in personeelskosten en andere kostensoorten.

De cursus wordt verzorgd door dhr. Gerrit Oosterwijk (beleidsmedewerker Dienstenorganisatie PKN), die de cursus al jaren op diverse plaatsen in Nederland heeft verzorgd. De cursus duurt twee avonden en wordt gehouden te Soesterberg op maandag 18 september en maandag 25 september. Meer informatie en opgave voor de cursus kan bij dhr. Piet Veldhuizen, secretaris van de provinciale afdeling Utrecht, te bereiken via pe.veldhuizen@kpnmail.nl of tel. 06-22464804. Er zijn slechts 25 plaatsen beschikbaar.

TOINE DAELMANS

**LUIDKLOKKEN
&
TORENUURWERKEN**

Stipdonk 16, 5715 PC Lierop
 ☎ Toine Daelmans: 0492 54 55 77
 ☎ Ralf van Veghel: 06 460 656 21
info@daelmans.com - www.daelmans.com

Voegbedrijf v.o.f. Heldoorn

Gespecialiseerd in Gevelrenovatie

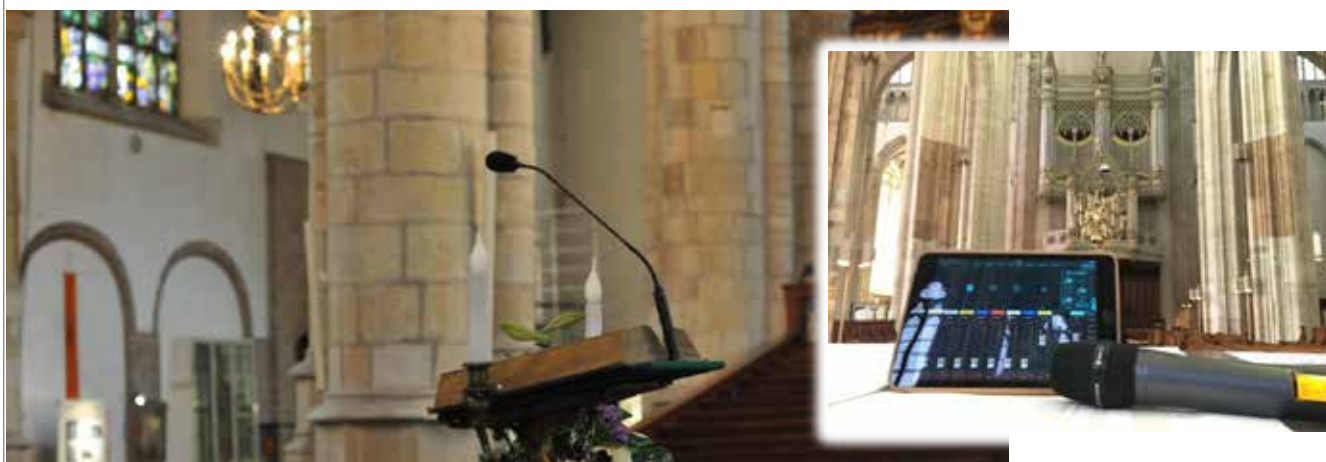
- Ambachtelijk voegwerk
- Stofarm Uithakken
- Stofarm Zagen
- Gevelreiniging
- Impregneren
- Steigerwerk
- Snij en Knipvoegen
- Steen Reparaties
- Restauratie
- Scheurherstel
- Patineren van steen
- Erkend restauratie Voegbedrijf.

Bel 038 – 355 78 79 of zie
www.voegbedrijfheldoorn.nl
www.heldoorngevelrestauratie.nl

een *Cantor* kerkgeluidstelsysteem van Dialoog Church Sound U *hóórt* het verschil!

Als U op elke plaats in de kerk goede verstaanbaarheid wenst, dan kiest U voor Dialoog Church Sound: goede advisering, professionele en toch eenvoudig werkende apparatuur en prima service! Een *Cantor* kerkgeluidstelsysteem wordt op basis van Uw wensen samengesteld, met als hoofddoel de meest optimale spraakverstaanbaarheid.

Al meer dan 55 jaar gespecialiseerd in kerkgeluidstechniek ... meer dan 1800 kerken met *Cantor* Kerkgeluidsapparatuur kerkversterkers, microfoons, geluidszuilen, draadloze volumeregeling, ringleidingsystemen, beeldprojectie

Dialoog Church Sound
www.cantorsound.nl

Van Poppelstraat 22
040 – 2 420 840

5622 BJ Eindhoven
info@cantorsound.nl

Cursus kerkrentmeester: "Een goede basis"

Tekst Adam van Bergeijk

Henri Kon (36), kerkrentmeester sinds 2014 in de Gereformeerde kerk te Noordeloos deed mee aan de cursus kerkrentmeester die gedurende drie avonden in mei werd georganiseerd in Meerkerk.

"Ik ben sinds kort voorzitter van het college van kerkrentmeesters en ik besloot aan de cursus mee te doen omdat ik behoefte had aan meer kennis op het kerkrentmeesterlijk vlak."

De cursus werd verzorgd door Gerit Oosterwijk, die in Zuid-Holland bij vele colleges bekend is als de gemeenteadviseur, maar nu werkt als beleidsondersteuner bij de Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk.

Bij het organiseren van cursussen kerkrentmeester in Leiderdorp bleek er zoveel belangstelling te zijn, dat er nog enkele cursussen werden gepland. Ook in Meerkerk, gelegen in het oosten van de Alblasserwaard, bleek de cursus in een behoefte te voorzien.

Dertien kerkrentmeesters leerden tijdens deze cursus veel over de kerkorde, verschillen tussen bevoegdheden in de kerk, begroting en beleid. Henri Kon: "Je leert inzien hoe een kerkelijke organisatie in elkaar steekt en welke verantwoordelijkheden

hier bij horen. Heel veel taken van kerkrentmeesters zijn aan de orde gekomen."

Hoor je nog iets nieuws bij zo'n cursus als je, zoals Henri Kon reeds drie jaar kerkrentmeester bent?

"De inhoud van de cursus heeft mij niet echt verrast. Wat mij wel opviel, en in positieve zin verraste, dat je leert om op een andere manier naar het kerkrentmeesterschap te kijken. We willen met elkaar de kerk in stand houden, dat is niets nieuws. Tegelijkertijd moet je je wel inzetten voor de instandhouding, dus dan is een stuk basiskennis van de kerkelijke organisatie erg nuttig."

Wat neem je mee naar je eigen gemeente?

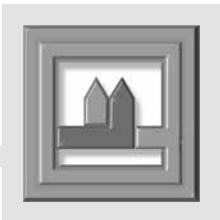
"Met het geleerde kunnen we de huidige gang van zaken evalueren en waar nodig verbeteren."

Tenslotte, kun je de cursus kerkrentmeester aanbevelen bij anderen?

Henri Kon: "Zeker, de cursus geeft

een goede basis om het werk te kunnen verrichten. Je leert niet alleen de theorie, maar ook de heldere uitleg op vragen van andere kerkrentmeesters levert veel op. Bovendien hoor je ook eens de ervaringen van collega-kerkrentmeesters."

Onderscheidingen van de VKB

GOUD MET BRILJANT

toegekend aan:

Klaas van Marrum, Drachten,
50 jaar organist

Willem Kamminga, Gerkesklooster,
50 jaar organist

Joop Abbink, Groenlo, 60 jaar
organist

Jacobus Kleinendorst, Heinenoord,
40 jaar organist

Cornelis Moerman, Heinenoord,
40 jaar organist

Geertje Waringa-Mink, Tjalleberd,
47 jaar organist

Klaas Zijderveld, Zwijndrecht,
51 jaar organist/pianist

J. Abbink, Groenlo

H. Fransen, Amsterdam Zuidoost

*C. Moerman en
J. Kleinendorst, Heinenoord*

D. van Woerkom, Den Haag

GOUD

toegekend aan:

Jan Willem Kostelijk, Broek op
Langedijk, 35 jaar koster

Hendrika Kostelijk-Hoftiezer, Broek
op Langedijk, 35 jaar koster

Theodorus Christoffel Bijlenga,
Castricum, 41 jaar organist

Heintje Visscher-Roersen,
Warmond, 42 jaar organist

*E. Veenstra Geertje Waringa-
Mink, D. Waringa, Tjalleberd*

H. Schurer, Elsloo

ZILVER

toegekend aan:

Pieter de Boer, Aalten,
27 jaar kerkrentmeester

Hendrik Fransen, Amsterdam
Zuidoost, 25 jaar cantor

Dick van Woerkom, Den
Haag, 25 jaar koster

Hendrik Schurer, Elsloo,
22 jaar kerkrentmeester

Simon Theodoor Peter Drost,
Kloetinge, 23 jaar organist

*H. Visscher-Roersen,
Warmond*

S.T.P. Drost, Kloetinge

P. de Boer, Aalten

F.G. ter Horst, Alkmaar

Egbert Veenstra, Tjalleberd, 25 jaar beheerder begraafplaats

Wijmie de Vries-Aalten, Utrecht, 25 jaar ouderling-kerkrentmeester

Pieter Cornelis 't Hooft, Vreeswijk, vele jaren diverse functies

BRONS

toegekend aan:

Frederik George ter Horst, Alkmaar, 13 jaar diverse functies

Assina Maria Bootsma-de Langen, Groningen, 12 jaar kerkrentmeester

Adriaan Arie Haaksman, Groningen, 4 jaar kerkrentmeester

Lijntje Cornelia Blanker- in 't Veld, Maasdam, 15 jaar koster

Durk Waringa, Tjalleberd, 15 jaar koster

EREPENNING VKB

toegekend aan:

Gijsbert van der Does, Leiderdorp, 8 jaar administrateur

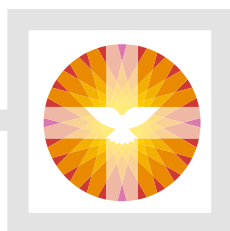
W. de Vries-Aalten, Utrecht

A.M. Bootsma-de Langen, A.A. Haaksman, Groningen

G. van der Does, Leiderdorp

PKN Onderscheidingen

GOUD

toegekend aan:

Gerrit Johannes Bernardus van der Feijst, Hendrik Ido Ambacht, 30 jaar diverse functies

Tjitze Bouma, It Keningsfjild, 33 jaar diverse functies

ZILVER

toegekend aan:

Bastiaan Jan Hensen, Piershil, meerdere jaren ouderling/diaken

T. Bouma, It Keningsfjild

VELLEMA TORENUURWERKEN

Vellema Torenuurwerken is al meer dan zestig jaar gespecialiseerd in reparatie, restauratie en periodiek onderhoud van (monumentale) torenuurwerken en klokken. Vellema combineert kennis en respect voor historische- en monumentale waarde met de vele mogelijkheden van toepassing van eigentijdse (automatiserings)technieken.

Kijk op onze website voor meer informatie of bel ons voor een vrijblijvende afspraak: **0518 43 22 99**.

**VELLEMA. PASSIE
VOOR MENS EN
TECHNIEK.**

VELLEMA
TORENUURWERKEN

Lid van
UNETO-VNI

VELLEMA TORENUURWERKEN - GRIENEDYK 48 - HALLUM - WWW.VELLEMA.NL

Erepenning in standaard

Verdient er iemand in uw gemeente ook een onderscheiding?

Kijk op dan op onze website www.kerkrentmeester.nl.

Op de hoogte blijven?

Kijk op dan op onze website www.kerkrentmeester.nl.

Hier vindt u de meest actuele informatie op het gebied van kerkrentmeesterlijk beheer.

MONDIAL MOUVERS

Kattenberg Verhuizingen

MONDIAL MOUVERS

Aad de Wit Verhuizingen

Dé verhuizers van de VKB

**#VRIJBLIJVENDE
OFFERTE EN
DESKUNDIG ADVIES
OP MAAT**

#0800 - 022 17 22

Lees meer op www.vkb-verhuizingen.nl

De orgelbank

De orgelbank van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer biedt plaatselijke kerken en gemeenten de mogelijkheid hun pijporgel te koop aan te bieden.

Momenteel zijn er in totaal 9 instrumenten in de orgelbank opgenomen, waaronder sinds kort het Pels & Van Leeuwenorgel (1972) uit de Open Hof in Vlissingen (zie foto). Dit orgel heeft 13 stemmen verdeeld over 3 klavieren (1 koppelklavier) en een vrij pedaal. Alle aangeboden orgels kunt u raadplegen op onze website kerkmarkt.nl in de rubriek orgelbank.

Voor gedetailleerde informatie over de orgelbank kunt u contact opnemen met:
Centraal Bureau VKB Tel. (078) 639 36 63
E-mail n.dejong@kerkrentmeester.nl

VAN RIJN

BRANDBEVEILIGING B.V.

VEILIGHEIDSOPLEIDINGEN B.V.

CONTROLE EN ONDERHOUD

- Brandblussers
- Brandslanghaspels
- Brandkranen
- Droge blusleidingen
- Verbandtrommels
- Nood- en vluchtwegverlichting
- Elektrisch gereedschap
- AED

OPLEIDINGSCENTRUM

- BHV
- EHBO / kinder EHBO
- Reanimatie en AED
- Communicatie
- Kleine blusmiddelen
- Ontruimingsoefening
- VCA

088 112 9999

www.vanrijnbrandbeveiliging.nl

DEN HOED aannemers

De ambachtelijke bouwer

Den Hoed Aannemers B.V.
Bergambacht 0182 - 351 225

Gespecialiseerd in **restauratie** en **onderhoud** van uw **kerkgebouw**

Kijk voor referenties en meer info op www.denhoed.nl

■ RESTAURATIE ■ ONDERHOUD ■ NIEUWBOUW

VKB VERZEKERINGEN

De VKB biedt in samenwerking met Mercer Marsh Benefits een breed assortiment aan verzekeringen. Deze verzekeringen zijn op maat gemaakt voor de VKB-leden en hebben zeer scherpe premies. Op de internetsite www.vkb-verzekeringen.nl kunt u verzekeringen afsluiten, schaden melden en informatie handig terugvinden. Voor gemeenten, betrokken medewerkers, predikanten, maar ook vrijwilligers zijn adequate verzekeringen beschikbaar. De meeste VKB-leden maken al gebruik van onderstaande verzekeringen.

- bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering
- brandverzekering
- fraude- en berovingverzekering
- wettelijke aansprakelijkheidsverzekering
- rechtsbijstandverzekering
- werkgeversaansprakelijkheid
- groepsreis/ongevallenverzekering
- ongevallenverzekering voor vrijwilligers
- persoonlijke ongevallenverzekering
- vervangingsverzekering predikanten
- verzuimverzekering
- WGA-gatverzekering

Uw contactpersoon:

Dimfie van Sundert

010 40 60 520

info.vkb@mmc.com

Uw contactpersoon:

Sai Fong Lam

010 40 60 962

info.vkb@mmc.com